

๑ ๓

มูลปกรณ

เล่ม ๑

มาตรา ก กา

ราคาเล่มละ ๒ บาท

ศึกษาพิมพ์การ

รัตนโกสินทร ศก ๒๔๘๘

สำหรับ
กรมศึกษาธิการ

มูลปกรณ

เล่ม ๑

มาตรา ก กา

ราคาเล่มละ ๒ บาท

ศึกษาพิมพ์การ

รัตนโกสินทร ศก ๑๐๘

003454

คำอธิบาย

เมื่อก่อนอาจารย์จะสอนศิษย์ ให้เรียนหนังสือไทย ถ้าศิษย์
ที่จะเรียนนั้น อายุสมควรพอจะเข้าใจคำอธิบายได้ อาจารย์ก็ควร
จะชี้แจงให้ เข้าใจคุณแลลักษณะของวิชาหนังสือก่อน แล้วจึงค่อยให้
เล่าเรียนเขียนอ่านต่อไป ถ้าหากว่าศิษย์อายุน้อยมเยาว
จะเข้าใจคำชี้แจงยังไม่ได้ ก็ควรให้เล่าเรียนเขียนอ่านไปก่อน
ต่อเมื่อเติบโตพอควรเข้าใจได้ อาจารย์จึงค่อยชี้แจงโดยกาลอันสมควรนั้น

๑ ที่เรียกว่าหนังสือ ก็เครื่องหมายขีดเขียนลงไว้

แทนคำพูดของมนุษย์ เพราะคำพูดเป็นแต่เสียงออกมาจากปาก
ปากพูดว่าอะไรก็ได้ยินหยุดประเดี๋ยวหนึ่งแล้วก็สูญไป ถ้าจำลองคำพูด
เขียนเป็นหนังสือไว้ คำพูดนั้นก็ปรากฏอยู่ได้ช้านานหลายปีหลายเดือน
หนึ่งเสียงที่พูดนั้น ทำให้ผู้อื่นเข้าใจได้แต่ในระยะที่พอได้ยินเสียง
ถ้าไม่ได้ยินเสียงก็ไม่รู้ว่า ว่าอะไร เมื่อจำลองคำพูดเขียนเป็น
หนังสือไว้จะส่งหนังสือนั้นไปไกลเท่าใด ๗ ไม่ต้องได้ยินเสียงแต่พอ
เห็นหนังสือก็เข้าใจได้ว่า ว่าอย่างนั้น ๗ คุณของวิชาหนังสือมีอย่าง
มาเช่นนั้น ถ้าผู้ใดเรียนวิชาหนังสือ ผู้นั้นก็เหมือนกับวิชาสามารถ
จะพูดจาตั้งเสียงไว้ได้จนชั่วลูกชั่วหลาน และพูดไป ไกลเท่าใด ๗
ก็ได้ดังปรารถนา มีประโยชน์ แก่ตัวเป็นอันมาก ๗

๑ ก็แต่คำพูดของมนุษย์มีมาก หลายพันหลายหมื่นคำ
ถ้าจะมีตัวหนังสือสำหรับแทนคำพูด คำหนึ่ง

ต่อตัวหนังสืออย่างหนึ่ง ๆ ก็จะเป็นหนังสือหลายหมื่นตัว จะเล่า
เรียนยากลำบากเต็มที่ นักปราชญ์แต่ก่อนท่านจึงคิดให้มีตัวหนังสือ
ที่จะต้องจดจำขึ้นแต่น้อยอย่าง เอาตัวหนังสือเหล่านั้นประสมกัน ๒
ตัวเป็นคำพูดคำหนึ่งบ้าง ๓ ตัวเป็นคำหนึ่งบ้าง หลาย ๆ ตัว
โดยลำดับ ขึ้นไป เป็น คำ หนึ่ง ๆ จน พอ จะ แทน คำพูด
ได้ หมด เพราะ ท่าน ได้ ตั้ง วิ ธิ หนังสือ ไว้ เช่น นั้น

คน ในภายหลังมาจะเล่าเรียนจึงไม่ยากลำบากนัก เป็นแต่ต้อง
เล่าเรียนให้จำตัวหนังสือ ได้ สดถาน ๑ กับให้รู้จักลักษณะที่จะประสมตัวหนังสือ
สดถาน ๑ เท่านั้น ก็สามารถที่จะจำลองคำพูดลงเป็นตัวหนังสือได้ทั้งสิ้น

๑ ตัวอักษรไทย ท่านบัญญัติจัดไว้เป็นส่วนสำคัญอยู่ ๒ แขนง
เรียกว่า “ สระ ” แขนง ๑ เรียกว่า “ พยัญชนะ ” แขนง ๑ ทั้ง ๒
แขนงนี้เมื่อรวมกันอยู่ หรือเมื่อแยกกันอยู่ก็เรียกว่าอักษรทั้งสี่
อักษรแปลว่าตัวหนังสือ เรียกว่าตัวอักษร หรือว่าตัวหนังสือก็ตรงความ
อย่างเดียวกัน

๑ สระ คือบรรดาตัวอักษรที่ใช้หมายแทนเสียงที่มี ในคำพูด
รวมเข้าเป็นพวก ๑ เรียกว่าสระ ก็คำพูดย่อมมีเสียงทุกคำเป็น
ธรรมชาติ เพราะฉะนั้นคำพูดที่จำลองลงเป็นตัวหนังสือ ก็ต้องมี
สระทุกคำจึงจะเป็นเสียงอ่านออกมาได้ ถ้าไม่มีสระก็อ่านออกไม่ได้

๑ พยัญชนะ คือบรรดาตัวอักษรอีกพวก ๑ ซึ่งเป็นเครื่องหมายที่
จะให้คำเนียงต่างกันออกไป เพราะแต่สระพวกเดียวกันจะเป็นแต่คำ
เนียง “ อ ” ไปหมด จึงต้องมีพยัญชนะด้วยให้พ้องกับคำพูด

แต่ตัวอักษรที่เป็นพยัญชนะไม่มีเสียงโดยลำพังตัวเอง ต่ออาไศรย
 ประสมกับสระ, สระจึงชักเสียงพยัญชนะออกเป็นลำเนียงหนึ่งได้ตาม
 เสียงสระที่ประสมนั้น สระเปรียบเหมือนล้นปี พยัญชนะเปรียบเหมือน
 หัวบี๋ ถ้าบี๋มีแต่ตัวไม่มีล้นก็เบ้าไม่ตั้งฉันทใด ถ้าพยัญชนะไม่
 ใต้อาไศรยสระก็ออกเสียงดังไม่ได้ฉันทนั้น มีอุทาหรณ์เหมือนกับ
 เสียง “อ” เป็นสระเมื่อประสมกับ “ก” พยัญชนะก็ชักให้ตัว “ก”
 ออกเสียงเป็นลำเนียง “กอ” ดังนี้ ในพยัญชนะที่สอน
 ให้อ่านตั้งแต่ ก ข เป็นต้นไปจน ฮ เป็นที่สุดเหล่านี้ ลำเนียงที่อ่าน
 ก็อ่านว่า กอ ขอ ขอ คอ คอ งอ มีสระ “อ” ประสมแล้วทั้งนั้น ลอง
 คิดดูถ้าชักสระ “อ” ออกเสียงจะอ่านว่าอะไร ก็เห็นได้ว่าพยัญชนะ
 โดยลำพังไม่ประสมสระอย่างหนึ่งอย่างใด อ่านออกเสียงไม่ได้เลย
 โดยจะอ่านเป็นเสียง กระเซเซดังนี้ก็จับได้ว่ามีสระ “อะ” เป็นตัวประสมอยู่

๑ คำอธิบายที่ว่ามานี้ บอกไว้แต่พอเป็นเค้าใจความ
 อาจารย์ควรชี้แจงให้ศิษย์เข้าใจ และมีใช้ประสังค์จะ
 ให้ศิษย์ท่อง ตาม คำ ต่อด เช่น ที่ เรียบ เรียง มา หย่าง ท่อง สวด มนต์
 ฤาจะให้อาจารย์เป็นแต่อ่านให้ฟัง เหมือนอ่านเรื่องอะไร ๆ ให้ศิษย์
 ฟังจะเข้าใจ ฤ็มิเข้าใจก็อ่านให้ฟังหย่างนั้นเท่านั้น อาจารย์เป็นผู้
 ใ้รู้ว่าเรียนรู้หลักฐานการวิชาหนังสืออยู่แล้ว ให้ชี้แจง
 โดยโวหารแล ด้วยเทศนาบัญญัติของตน เพื่อให้ศิษย์เข้าใจถึงแท้เป็น
 ประมาณ

๑ ลักษณะ สอนศิษย์ ที่แรกเรียนพยัญชนะ พระยาครูสุนทร
โวหาร (น้อย) ได้คิดแบบให้ชี้ ตัวพยัญชนะที่ซ้ำกันหยาบนั้น เป็น
วิธีดีมากด้วยทำให้ศิษย์ เข้าใจจำพยัญชนะได้เร็ว อาจารย์จงใช้ลัทธิ
ตามวิธีนี้ ด้วย

ชี้พยัญชนะที่ซ้ำกัน

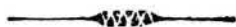
ข พระขรรค์	ณ คุณ
ช เขียน	ด เดช
ค คัด	ต ตรา
ก กัณฐา	ถ ถวิล
ฃ ฃะมัจ	ท ทาน
ช ชี	ธ ธอ
ฌ ฌาน	น นิล
ญ ญาตี	พ พระ
ฉ ฉะภา	ภ ภรรยา
ฌ ฌกัฏ	ย ยินยด
ฐ ฐัณฐาน	ร รักษา
ฑ ฑไพฑูรย์	ล วิลาศ
ฒ ฒเจริญ	ฬ ฬาฬี

ชี้ตัวพยัญชนะเหล่านี้ ไม่ต้องหัดให้เขียน เป็นแต่ได้ท่องเท่านั้น

มกราคม
ค.ศ. ๑๙๕๕

กระทรวง ธรรมการ

พยานุเคราะห์

ก ข ฃ ค ฅ ฆ ง จ ฉ

ช ฌ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ

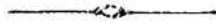
ณ ด ต ถ ท ธ น

บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม

ย ร ล ว ศ ษ ส ห

ฬ อ ฮ

ท้าวฟ้าประทาน

ก ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ

ข ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ

ค ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ

ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ

ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ

สระ

ะ กา กิ กิ กิ กิ กุ คุ

เะ เอ แะ แอ โะ โอ เาะ อด

ัะ ัา ็ะ ็ย ็ะ ็อ

เะ เอด ไอ ไอ เา ำ

ท้ายสระ

ะ อี อี ุ เะ แะ โะ เาะ ัา

เียะ ็ะ เอะ ไอ กา กิ กิ

เะ โะ อด ัา ็ะ ็อ เอ

สระสำหรับประสมพยัญชนะ

ะ ำ ั ึ ุ ู ำ ๑ ๒

เ ะ เ แ ะ แ โ ะ โ

เาะ ๑ ัวะ ัว ैयाะ ैया

เื้อะ เื้อ ๑ เอะ เอ ำ ำ

ำ

มาตราอกกา

๑ กะ กา กิ กี กั กี้ กุ กู เกะ เก เกะ แก โกะ โก
เกาะ กอ กั๊วะ กั๊ว เกียะเกีย เกื้อะเกื้อ เกอะ เกอ โก
โก เกา กำ ะ

๒ ขะ ขา ขิ ขี ขั ขี้ ขุ ขู เขะ เข เขะ แห โหะ โห
เขาะ ขอ ขั๊วะ ขั๊ว เขียะเขีย เขื้อะเขื้อ เขอะ เขอ ไห
โฮ เขา ขำ ะ

๓ คะ คา คิ คี คั คี้ คุ คู เคะ เค แคะ แค โคะ โค
เคาะ คอ คั๊วะ คั๊ว เคียะเคีย เคื้อะเคื้อ เคอะ เคอ ไค
โค คา คำ ะ

๔ งะ งา จิ จี จั จี้ จู จู เงะ เง แงะ แง โงะ โง
เงาะ งอ งั๊วะ งั๊ว เงียะเงีย เงื้อะเงื้อ เงอะ เงอ ิง อิง
เงา งำ ะ

๕ ฉะ ฉา จิ จี จั จี้ จู จู เจะ เจ แจะ แจ โจะ โจ

เจาะ จอ จั๊วะ จั๊ว เจียะเจี้ย เจื่อ เจื่อ เจอะ เจอ ใจ ใจ
 เจา จำ ะ

๑ ฉะ ฉา ฉี ฉี่ ฉี้ ฉื ฉุ ฉู ฉะ ฉะ ฉะ ฉะ
 โฉ ฉะ ฉอ ฉั๊วะ ฉั๊ว ฉิยะฉิยะ ฉื่อ ฉื่อ ฉื่อ ฉื่อ
 ไฉ ไฉ ฉะ ฉ่า ะ

๑ ชะ ชา ชี ชี่ ชี้ ชื ชุ ชู ชะ ชะ ชะ ชะ
 ไช ชะ ชอ ชั๊วะ ชั๊ว เชียะเชียะ เชื่อ เชื่อ เชื่อ เชื่อ
 ไช ไช ชา ช่า ะ

๑ ชะ ชา ชี ชี่ ชี้ ชื ชุ ชู ชะ ชะ ชะ ชะ
 ไช ชะ ชอ ชั๊วะ ชั๊ว เชียะเชียะ เชื่อ เชื่อ เชื่อ เชื่อ
 ไช ไช ชา ช่า ะ

๑ ฉะ ฉา ฉี ฉี่ ฉี้ ฉื ฉุ ฉู ฉะ ฉะ ฉะ ฉะ
 โฉ ฉะ ฉอ ฉั๊วะ ฉั๊ว ฉิยะฉิยะ ฉื่อ ฉื่อ ฉื่อ ฉื่อ
 ไฉ ไฉ ฉะ ฉ่า ะ

๑ ตะ ตา ตี ตี ตี ตี ตู ตู ตะ เต แตะ แต โต๊ะ
โต เตาะ ตอ ตัว ตัว เตาะเตี้ย เตื่อ เตื่อ เตื่อ เตื่อ
โต โต ตา ตา ะ

๑ ณะ ถา ถี ถี ถี ถี ถู ถู ณะ เถ แทะ แทะ โทะ โทะ
เถาะ ถอ ถัว ถัว เตาะเตี้ย เตื่อเตื่อ เทะาะ เทะอ โถ
โถ เถา ถ้า ะ

๑ ทะ ทา ทิ ทิ ทิ ทิ ทู ทู ทะ เท แทะ แทะ โต๊ะ
โต เทะาะ ทอ ทัว ทัว เตาะเตี้ย เตื่อเตื่อ เทะาะ เทะอ
โต โต เทา ท้า ะ

๑ ณะ นา นิ นิ นิ นิ นู นู ณะ เน แทะ แทะ โทะ
โน เทะาะ นอ นัว นัว เตาะเตี้ย เตื่อเตื่อ เทะาะ เทะอ
โน โน เนา น้า ะ

๑ บะ บา บิ บิ บิ บิ บู บู เบะ เบ แทะ แทะ โทะ
โบ เทะาะ บอ บัว บัว เตาะเตี้ย เตื่อเตื่อ เทะาะ เทะอ

ใบ ไบ เบา บำ ะ

๑ ปะ ปา ปั ปี้ ปึ ปู้ ปุ ปู่ เปะ เป เปะ เป โปะ ไป
 เปาะ ปอ ปัวะ ปัว เพียะเพีย เพือะเพือ เื่อะ เื่อ ไป
 ไป เปา บำ ะ

๑ ะ ฉา ฉี ฉี่ ฉื ฉู้ ฉุ ฉู่ เฉะ เผ แฉะ แ
 โฉะ โผ เฉาะผอ ฉัวะ ฉัว แฉะแฉีย เพือะเพือ เื่อะ
 เื่อ ใ ใ เา ฉำ ะ

๑ ะ ฉา ฉี ฉี่ ฉื ฉู้ ฉุ ฉู่ เฉะ เผ แฉะ เผ
 โฉะ โผ เฉาะ ผอ ฉัวะ ฉัว เพียะ เพีย เพือะ เพือ
 เื่อะ เื่อ ใ ใ เา ฉำ ะ

๑ ะ พา พิ พี้ พี่ พุ พู เพะ เพ แปะ แ โปะ
 โพา ะพา พัวะ พัว เพียะ เพีย เพือะ เพือ เพาะ
 เพอ ใ ใ เา พำ ะ

๑ ฟะ ฟา ฟี ฟิ ฟื ฟุ ฟู เฟะ เฟ เฟะ แฟ
 โฟะ โฟ เฟาะ ฟอ ฟัวะ ฟัว เฟีย เฟีย เพื้อ เพื้อ
 เฟอะ เฟอ ไฟ ไฟ เฟา ฟ้า ะ

๑ มะ มา มิ มี มื มี มุ มู เมะ เม เมะ
 แม โมะ โม เมาะ มอ มัวะ มัว เมีย เมีย เมื่อ
 เมื่อ เมอะ เมอ ไม ไม เมา ม้า ะ

๑ ยะ ยา ยิ ยี ยื ยี่ ยุ ยู เยะ เย เยะ แย
 โยะ โย เยะ ยอ ยัวะ ยัว เยีย เยีย เยื่อ เยื่อ
 เยอะ เยอ ไย ไย เยา ย้า ะ

๑ ะ ภา วิ วี วี รุ ฤ ะ ะ แะ แะ ะ
 ไร ไร รว วั วั เวีย เวีย เวื่อ เวื่อ ะ
 ไร ไร ภา ภา ะ

๑ ละ ลา ลี ลี ลี ลี ลุ ลู ะ ะ แะ แะ
 โละ โล เลา ลอ ลัวะ ลัว เลีย เลีย เลื่อ เลื่อ ะ

เลอ ไล ไล เลอ ลำ ะ

๑ ะ วา วิ วี วิ วี ว วู เวะ เว แวะ เว โวะ
ไ วะ วอ วัว วัว เวีย เวีย เวื้อ เวื้อ เวอะ เวอ
ไว ไว เวา ว่า ะ

๑ ะ ลา ลี ลี ลี ลี ลู ลู เลอะ เล และ แล โละ
โล เลอะ ลอ ลัว ลัว เลีย เลีย เลื้อ เลื้อ เลอะ เลอ
ไล ไไล เลอ ลำ ะ

๑ ะ หา หิ หี หี หี หู หู หะ เท แทะ แท โทะ
โท เทอะ หอ หัว หัว หีย หีย หื้อ หื้อ หะ
เหอ ไห ไห เหา หำ ะ

๑ ะ ฮา ฮี ฮี ฮี ฮี ฮู ฮู เฮะ เฮ แหะ แห โหะ
โฮ เฮอะ ฮอ ฮัว ฮัว หีย หีย หื้อ หื้อ เฮอะ เฮอ
ไฮ ไฮ เหา ฮำ ะ

คำพูดคำเดียว

๐ กะ กา กู เก แกะ เกาะ กอ ไก เกา กำ ขา
 แห โห ขอ เข็ว ไข เขา ขำ คะ คา แคะ เคะ
 คบ โค ค่ำ งา งู งอ แงะ เงาะ เงอะ เงา งำ จะ จู
 เจาะ จอ เจี้ยว เจอะ เจอ จำ ชะ ชา ชี ชู ไช ชา
 เซ โซ เซียง เซอะ เซา ตี ตู เตาะ เตอ ต่ำ ตา ตี เตะ
 แตะ โต เตอ ต่ำ ตา ถู ถ็ว ถอะ ไถ เถา ทา ที เทา
 เทะ ทอ เทา ท่า ทา แทะ โน นอ นัว นำ บี แเบ
 แบะ เบาะ บัว ใบ เบา ปะ ปา บี้ บู่ เปะ โปะ เปาะ
 ไป ผา ผี โผ ผะ ผัว ผื่อ ผา ผัว ผื่อ
 ฝั่ พะ พุ แพะ แพ พอ มา มี มี่ แมะ เมาะ เมีย
 เมอ ยา ยี่ ยุ แยะ ยอ ใย เยอ ยำ
 ะ ภา ธี ธี รุ รุ เร แร รุ รุ ไร เรา รำ ละ ลา ลี ลุ และ
 แล เลีย วา วัว เวะ โว วัว ะ ลี ลุ ลุ ลอ เลีย เลื่อ ล้ำ ทา

ห หเห หี่ หะ หอ ไ หเหา อา อู เอะ โอ ๕อ ๕เอ ๕โอ
 ๕อ ๕อำ ๕ะ ๕า ๕ี ๕เ ๕ะ ๕ะ ๕ะ

ประสมคำพูด

ตอนที่ ๑

กาแลดูแก

ก จะไป ดูเกะ

เรือเรามาปะเกาะ

เขาโคดูเก

เกา ขาหา ไร

กำปู ถี ไป

กะดู พอดี

ชาติมีดี

ไขไกดูไกดี

เขามาเราไป

เขาใจดี โข

ของงามาดู

ตาฆ่าดำนา

คอเรามี ฝ

ทำที่ดูเคอะ

โคไปในนา

คำเราเขาจะจำ

จำคำเขาลีคะ

งาดีมีในนา

งแลดู กา

ตอนທີ ๒

เราจะไปตุง
 เเงาไฟโตรี
 ผีจะงำใจเรา
 เราจะไปตุงเเงา
 เเงาทำที่เเงอะ
 ใจเขาจะดี
 ดูลิเมาเซอะ
 ดูปอจุใจ
 เราเจาะตุงใน
 เอาตุงเจ็บบา

เราไปเจอะเขา
 เขามาเจอเรา
 จำคำเขาลี้
 กูจะไปหาซา
 ขิลู ดเตา
 ขูไฟ ดเลื้อ
 ไชหุไชตา
 ชะชะมาดุนา
 เราจะซาไฟในเตา
 ไชมาแลชิ

ตอนที่ ๓

เขาเตะเราตี

เอา มีเตะ เบา เบา

หุ ตา เรามัว

ตี งู ทำ ยา

ดู ดี เขาโย

ตจะมหาเขา

ดูเงาในตา

เดาหาปะไ

ตา ดี ดู เอา

เรา ตี งูจะเอา ดี

ตี งู โต ดี

ไฟในเตา มี

ดำ ยา ทา ผี

เขาจะถูเราจะไถ

ไถนาใน นา

เราจะเถื่อพะกะ

เถอะเถอะพอดี

เถาเถาโต ดี

โอ จะทา ดำ

เราจะ มา ดู

ตอนที ๔

เขา ไป เรา มา
 เรา แวะ เขา มา
 ไช หู มิ จำ
 เลื่อ มี ใน นา
 ไน โต ใน หู
 งู มี ใน รู
 นำ เขา ไป นา
 บิด ใน ตำ
 บัว ใน นามี ไบ
 แแบ มี จะ ขอ

ทำ เบาะ เบา ดี
 ไบ โฟ โต ดี
 เบา ใจ เรา ละ
 เรา จะ เอา ยา เบื่อ
 เขา จะ ปา เรา
 เรา จะ ปา เขา
 บี้ ไร เรา จะ รอ เขา
 ปู มี รู ใน นา
 ไย เอา แปะ ดี เรา
 เรา จะ ไป ดู เลื่อ

ตอนທີ ๕

เราปะ เลื่อเราจะ ดี
 เราจะเอาผามาทำฝา
 เรามาปะผี
 เมาไฟจะดี
 ผัวเราใจดี
 โถ มีฝาโตดี
 ผีในคอ
 ไฟมีในหู
 เราจะพาเขาไป
 โคฟีไถนา

ผี พุ ใน คอ
 เขาจะไป ดูแพ
 แพะ มากะโค
 มาลีเราจะ ไป
 มีทำจำทำ
 มีไฟในเตา
 เขามุดูดีเรา
 เราเมายาในโถ
 เมียเราใจดี
 เขา จะเอาเมาะ

ตอนที่ ๗

โคเลีย ชาเรา
 เรามิโวจำโว
 ลีไฟดูชี
 ลูจะไปหาปู
 เลือมาหาโค
 เล้าโตมีตา
 หาปูดูดีดี
 ในหุมีไฟ
 เทมาหาเรา
 ลูเอาแหไป

ปูเรามีในไห
 ไยทำหีหี
 เทามีในหุ
 อาเราจะมา
 อะไยดูเรา
 ออเขามาหา
 เออเราจะไป
 เมออุดูดี
 เราไอนาคอ
 มีโอเถาโต

ตอนที่ ๘

ลู่มีเอาเรา จะ เอา

ผี จะ อ้าเรา

เสะลู่ มา ทำ เรา

ลู่ ฮาเรา ไย

ไย ทำ ฮี ฮี

หัวเราะ แทะ แทะ

เฮ เฮ เขาจะมา

ฮะ ฮะ เขา จะ ไป

ไย เผื่อ มา หา เชื้อ

คำเขายอจำเชื้อมาเมื่อใจ

เผื่อ ปะเลื้อ ไยละเรื้อ

มาเรื้อจะเกื้อเลื้อ

เอายาเชื้อทำใจ เผื่อ

เอาปอ มา จะ ทอจอ

เรารอหอนาเจตอ

แมมี ทำที่ขอ

ชুকอ แลงอตัว

พาเมียมายุเลื้อ

เขา จะเอายาเมื่อเอาเรื้อ

ใจเราดีผี น้อมาจำใจ

อ่านจบ แล้ว อาจารย์ ต้อง บัง คับให้ ศิษย์ เขียนให้ถูกต้องตาม คำ พูด

คำพูดสองคำ

๑ กาแฟ กะที้ เกะกะ เกาะแคะ กะทေး กะทะ
 กะชะ กะลา กอแก กะบี กุลี กุกะ เกเร โก โร
 กำเดา กำมี กะที้ กำไร กำไล ขะม้า แหไซ โคนา
 คะเน เงอะงะ งอแง จำจะ จำน้ำ จอแจ จูไร จำบี
 จำบ้า โจโฉ ฉุฉะ ฉะโฉ ฉำฉะ ฉำฉะ ชะบา
 ชีชะ เซอะชะ โซเซ ดีใจ ตะเพา ตัวเมีย ตะป
 ตะไบ ตอแย เตาะเตะ เตอะตะ ตะโก ตูตะ ตำรา
 ตำแย ที่จะ ทูทะ ทำไม เทโพ นำนมา นำพา นำไป
 ไบชา บำเรอ ปูณา ปูปะ อีแปะ โผเผ เผาะแผะ
 ผัวเมีย ผัวกา ผัวโถ ผัวชี พะวา พูเขา พามา พูมา
 พาไป พุค เพกา แพะแคะ พอใจ ฟุพะ มุมะ

มะลิ มะไฟ เมามัว มะกา มะเขือ ยารู ยาตำ
 ยาดา ยาใจ ระตะ ระบุ ระอา โรเร ระกำ รำไร
 รากา เรือแพ เรอะระ ละเมอ ละมู ละไม ลำนำ ลำพู
 ลำไย ลำเนา โดมา ลำเรือ ลำคู โลเล ละออ แลไป
 แลมา ลีลา เลอะเทอะ วัวดำ เวโว วอแว เล้า
 ลีไฟ ลีดำ ล่าเก ลำเพา ลำเนา หูกา โหรา เहरา
 เฮโล เฮลา อุไร อะไร อีกา เอามา อารี อำเพอ
 อำไฟ เอะอะ

ประสมคำพูด

ตอนที่ ๑

กาแฟในผ้าโถ

กะทิมีในกะทะ

อะไรมีในกะบะ

เอากะลามาทำไม

โยมากอแกเรา

ทำไมทำกะกะ

มาเกาะเกาะเราจะเอาอะไร

กุดีเฮฮาพาเอาไป

ทำกุกะเกรม่า

กำเตามีในหัว

กำมีถ๊ะอะไร

วัวพาจะแพะไป

เอาระกำมายำกะกะที่

ลีไฟดีมีกำไร

เซชนะนำดำลีไฟ

จำจะแลดูแซไซ

ลูทำอะไรเราดูเคอะคะ

วัวดำปะตัวเมี้ยนัวเนี้ยใจ

เราคะเนดูพอจุใจ

ทำไมลู่ทำงอแง

ตอนที่ ๒

กูไปดู งะทำ งะงะ
 ตาเรามัวเซอะงะงะไป
 จำจะ นำไป ดู
 มีไผ่รำไรในหู
 เราจะพาไปหาจำปาจำปี
 ทำไมใจโจโจทำโลเล
 ทำไมใจดำทำฉำฉะ
 ในนา.เลตุน้ำฉะ
 ทำเน.โฉมมาตุเรา
 ไยทำโยโลโลเลไป

ชะบามี ในนาเอามาไย
 ชีชะไย สู้ทำใจเบา
 เอาตำรามารเราจะดู
 เอาตะปุมมาดู ชี
 เอามีสี่ดู ดูตะ
 สู้เตาะแตะมาไย
 วัดีผีโตดูเตอะตะ
 เอาตะไมดู ดูจะดี
 เอาตำเฒ่าทำไม
 ตะโกนามีใน นา

ตอนที่ ๓

ที่จะนุณะทุ ทะดี

เมียมิดีมีน้ำพาริ ผัว

สุชะชะมาทำอะไร

สุ่นำไปหาเขาทำไม

มีเรากลั โยชา มา

จะหาอะไรไปฆ่าเธอ

ไปฆ่าปะ ฆ่า

ทำไมเอาอี่ปะไป

ผ้าชี ทำปุ่ ปะ

ตุเอาผ้ากามา

สุเอาผ้าโกไป

เราจะไปตุงในพูเขา

พามาหาเราทำไม

มาเถอะมาเราจะพาไปพุดา

ไปพุดาเพกาแลพะวา

แพะแกะจ๋าเราจะเอาไป

ลืออะไรตุละอดดีพะดา

เมียมิดีที่ผัวจะพอใจ

คำพอหุเราจำหา

ล้า นำมิดีมีพอหุ

ตอน ที่ ๔

ดูทำที่ ที่จะไป ในลำเรือ

พาชีลี้ดำดู ขำดี

ลู่ตีอะไรใจเราเผื่อ

มะไ้มีราคาเอามาชี

ดูมะลิแลมะกาใบ โดรี

ลู่ทำดู มุมะดู มิ ดี

ทำไ้แผ้วเมี่ยง โผเมมา

เอายาดำมาทำยารู

ยาดามี ไ้แผ้วกา

ยาอะไรมี ไ้แผ้วโก

เพลาริยาใจจะมาหา

ในนามีตะโกดูระตะ

เรือแพมี ในลำคู

มีอะไรในกะทะดูระดู

เราระอาอีกามาตอแย

อ้าเพอระบุหาเราเราจะไป

เราเผื่อใจโรระระกำใจ

ดูอะไรไร่ไร่มีในเขา

กำไลมีดีราคีมี

ยาดำดีมีราคา

ตอนที่ ๒

เราจำจะลาไป

ไยลุมิแลตลำนเาเขา

ลำนนำดีที่เาจะพอใจ

ลำนพชไบในลำน

ปะยาใจใจเาเาละเมอ

ตลำนไยทำไมมีไย

เมียตีมีไยอำไพอ

พอเพลาเามาเาจะไป

ตเทโพโลมาใน

ไยลำนวเวเาเา

พาลีตามาตลำนเาเขา

เาจะไปเาเาคานา

เามัวเามาเาเาเา

เื่อปะวทำตัวโต

ลำนเาเาเาเา

คำนเาเาเาเา

ลำนเามาจะพาไปเาเา

เาเามีเาคำนเาเา

เาเาเาเาเาเา

เาเาเาเาเาเา

คำพูด ลามคำ

กะเขอรำ กะลาลี้ กะปี้ดุกุ กะมะลล กากะเยีย ไบมะกา
 ไบเพกา ไบลำเก ไบละแก เกาะชะวา ขากะมี เขากะปี้
 เขาชะวา เขากิทุ ไบมะเขือ ไบผะผะ มะลิเถา
 ไบตาเลื้อ มะเขือผะ ผำระมี ผำโถลี สีมาลา ลำมะเด
 ลำมะลล ลำมะงา ลำมะทา ลากะใจ ตะโกดัว ตะโกนา
 ตอตะโก ไบตะกู ตากะเงาะ ตำรายา ไบตำแย
 จำปากะ คำระบุ บัระกา บัมะแม บัมะเมีย มะกะโท
 มะละกอ มะละกา เมาะตะมะ มะลูลี้ มะลิล้า มะลายู
 มุทะลุ หัวกะทึ หัวกะปี้ วียะตา ระกำใจ รำระบำ
 ละออตตา ชำพะวา ยาทูละ ละระเว ลาลีกา ลาระพา
 เฮละพา พูเชาญ ลูมาลี ไทระพา โอละเฮ จะระนา
 เจียรไน ลาลี้โย เรือลำพา โทกะเงะ ไบเลมา

ประสมคำพูด

ตอน ที่ ๑

กะลาลี่เรือไฟจะไฟเร็ว

เราปะกะเซอราในตำรา

ทำไมเอาใบมะกาท้ายาร

ใบเพกาเขาเอามาทำอะไร

ใบลำ กกะล่ำมะลอเราพอตา

แพะแกะพอใจใบมะเขือ

เขาจะวามาเกาะมะลิเถา

ใบเผาะแผะในตำราทำอะไร

จำปาตะตี่ตี่มีอะโฮ

ตะโกนามีใบเราไปด

ตากะเจาะไผมาแลดูแซไข

เขากะปี่ตี่ตี่มีราคา

นาระเกเซมาระปะทะเขา

ใบมะลิทำยาจะหาผี

เราแลดูลตำที่ตอตะโก

เราพอใจจะไปในบ้ระกา

เอาฝาระมีมียามาทำไม

ฝาโกลิมิตีเอามาใบ

ใบโหรามีในนาเอามาเซ

แลดูใบเสมาการะตะ

ตอน ที่ ๒

ไปอำพะวาจะหาตะโกนา	เฮโลลระพามาทำไม
เราหามะลิลามาปะมะละกอ	ล้ามะหาจะหาเอามาต
เราไปปะล้ามะงาในคณา	โยลุมทำล้ามะเล
จะไปเมาะตะมะกะมะกะโท	โทะระพาเอามาซิเราจะเอา
ในป้มะเมียเราตเซาที่เสียที่	เฮลิลาลามาทำไม
แลตที่ วียะดาที่มะลาย	โอเถาเขาทำที่กะมะล
ในมะละกามีชะวามะลาย	ผี มีร่าระบ่าตขำตา
ทำมุทะลุดเราจะทำไม	ลุมลิลทำวีระกำใจ
ไปสะระเมาะลิลาเอามาต	จะระนำเขาทำปะกำฝา
ลาลิกาเกาะพูเขา	โถกะแจะเจียระในตุไล่ตา

ตอนที่ ๓

ล้ากะใจมีจำคำเรา	คำระบุนหาเราเตาเตาไป
หัวกะเีคำเขาลี้กะบีตุ	ดแพะตัวเมียขาลี้เก
ล้าลี้โยมีโยละออตา	มะโหรีมีลำน้าจำพอใจ
เรือดำเพามีใบเลาเราไปด	กากะเยียทำเลียเราเลียใจ
ใบดำแยทำยาตำราไร	เราไปดะระบ้น้าจำพอใจ
มะเขือเฒาเขาลี้ระบีมา	ยาพาผีมีอะไรในตำรา
เออทำไมเฮละพามาจอแจ	เราจะไปละระเวใบเลา
ลี้ไ้ไรละไมตาขอมาดู	หัวกะทิทำไมไล่เอาไปเลีย
ใจอารีมีทำระกำใจ	ปุ่นาทำไมมาเกาะเรือกะบี
เขาชะวาเขาหาดำราด	วัวตัวเมียไ้ไ้ณาระอาใจ

อ่านจบแล้ว อาจารย์ต้องบังคับใช้ศิษย์เขียนให้ถูกต้องตามคำพูด

คำอธิบาย ไตรยางษ์

๑. ถิ่นยัญชนะประสมสระแจกตามวิธีที่อ่านมาแล้ว ได้คำใช้ยังไม่ถ้วน
ตามเสียงมีในคำพูด จึงต้องมีวิธีผันเสียงสูงต่ำ เขียนลงเป็นตัว
หนังสือด้วย ลักษณะที่จะเขียนตัวหนังสือเป็นที่หมาย ให้รู้ว่าเสียงสูง
เสียงต่ำ นักปราชญ์ท่านแบ่งตัวพยัญชนะออกเป็น ๓ ส่วน เรียกว่า
อักษรสูงส่วน ๑ อักษรกลางส่วน ๑ อักษรต่ำส่วน ๑ ดังนี้

ไตรยางษ์

อักษรสูง ๑๑ ตัว

ข ข ฃ ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ส ห

อักษรกลาง ๙ ตัว

ก จ ด ต ถ ฏ บ ป อ

อักษรต่ำ ๒๘ ตัว

ค ต ฆ ง ช ฌ ญ ท ฒ ณ ท ธ น

พ ฟ ภ ม แ อ ล ว ฬ ฮ

คำอธิบายวรรณยุกต์

๑ เครื่องสำหรับหมายอักษร ๓ หมู่ ให้อ่านเป็นคำเนียงสูงต่ำต่างกัน
แต่ห้ามไม่ให้มีเสียง เรียกว่าวรรณยุกต์ ๖ อย่าง คือ ไม่เอกอย่าง ๑
ไม่โทอย่าง ๑ ไม่ตรีอย่าง ๑ ไม่จตุรอย่าง ๑ ไม่ไค้ค้อย่าง ๑
ไม้ทัณฑฆาตอย่าง ๑ มีรูปสำหรับเขียน ดังนี้

๑ หย่างนี้เรียกว่าไม่เอก ถ้าอยู่ข้างบนอักษรพวกสูง อ่านคำ
เนียง ช่อ น้อ ดังนี้ ถ้าอยู่ข้างบนอักษรพวกกลาง อ่านคำ
เนียง ก้อ ต้อ ดังนี้ ถ้าอยู่ข้างบนอักษรพวกต่ำ อ่านคำ
เนียง ง้อ ช้อ ดังนี้

๒ หย่างนี้เรียกว่าไม่โท ถ้าอยู่ข้างบนอักษรพวกสูง อ่านคำ
เนียง ชัย น้อย ดังนี้ ถ้าอยู่ข้างบนอักษรพวกกลาง อ่านคำ
เนียง ก้อย ต้อย ดังนี้ ถ้าอยู่ข้างบนอักษรพวกต่ำ อ่านคำ
เนียง ง้อย ช้อย ดังนี้

๓ หย่างนี้เรียกว่าไม่ตรี ถ้าหมีฝน อักษรพวกกลางหย่างเดียว
ถ้าอยู่ข้างบนอักษรอ่านคำเนียง ก้อย ต้อย ดังนี้

๔ หย่างนี้เรียกว่าไม่จตุร ถ้าหมีฝน อักษรพวกกลางหย่างเดียว
ถ้าอยู่ข้างบนอักษร อ่านคำเนียง ก้อย ต้อย ดังนี้

๕ หย่างนี้เรียกว่าไม่ไค้ค้อย ถ้าหมี ท่าเสียงให้สั้น ถ้าเขียนไว้
บนอักษรพวกใด เสียงอักษรนั้น ร้องอ่านสั้น เช่น กิ ดังนี้

ឆើបឆើបឆើបឆើប ឆើបឆើបឆើបឆើប ឆើបឆើបឆើបឆើប

ណែណែណែ ណែណែណែ ណែណែណែ ណែណែណែ ។

១ ចតាចាចា ចតាចាចា ចតាចាចា ចតាចាចា ចតាចាចា

ចតាចាចាចា ចតាចាចាចា ចតាចាចាចា ចតាចាចាចា

ឆើបឆើបឆើបឆើប ឆើបឆើបឆើបឆើប ឆើបឆើបឆើបឆើប

ណែណែណែ ណែណែណែ ណែណែណែ ណែណែណែ ។

២ ដេដាដាដា ដេដាដាដា ដេដាដាដា ដេដាដាដា ដេដាដាដា

ដេដាដាដាដា ដេដាដាដាដា ដេដាដាដាដា ដេដាដាដាដា

ឆើបឆើបឆើបឆើប ឆើបឆើបឆើបឆើប ឆើបឆើបឆើបឆើប

ណែណែណែ ណែណែណែ ណែណែណែ ណែណែណែ ។

៣ ដេដាដាដា ដេដាដាដា ដេដាដាដា ដេដាដាដា ដេដាដាដា

ដេដាដាដាដា ដេដាដាដាដា ដេដាដាដាដា ដេដាដាដាដា

ឆើបឆើបឆើបឆើប ឆើបឆើបឆើបឆើប ឆើបឆើបឆើបឆើប

ไผ่ไผ่ไผ่ ไผ่ไผ่ไผ่ เผาเผาเผา ผ่าผ่าผ่า ๖

๑ ละลาลาล้า ลิลลิลลี้ ลิลลิลลี้ ลูลูลูลู้ และเลเล่เล่

และแล่แล่เล่ โละโลโล่โล่ เละลอล่อล่อ ถั่วลั่วลั่วลั่ว

เลี่ยเลี่ยเลี่ยเลี่ย เลื่อเลื่อเลื่อเลื่อ เลอะเลอะเลอะเลอะ

โลโล่โล่ โลโล่โล่ เลาเล่าเล่า ล้าล้าล้า ๖

๑ ทะหาท่าห้า หืหืหื หืหืหื หุหุหุ หะเหเหเห

แหะแห่แห่แห่ โทะโทโทโท เาะห่อห่อห่อ หั่วหั่วหั่วหั่ว

เหี่ยเหี่ยเหี่ยเหี่ย เหือเหือเหือเหือ เหอะเขอะเหือเหือ

ไหไห้ไห้ ไหไห้ไห้ เหาเห่าเห่า ห่าห่าห่า ๖

ผ่นอักษรกลาง

กะ กากาก้า กิกิกี้ กิกิกี้ กุกุกู้ กะเกเกเก

แกะแกแก่ แก่ โกะโกโก้ เกะกอก่อ กั่วกั่วกั่ว

กียเกียเกียเกีย เกือเกือเกือเกือ เกอะเกอะเกือเกือ

โกโกโก โโกโกโก เกาเกาเกา กำกำกำ

๐ จะจ่าจ่า จัจจ จัจจ จูจู้ เจะเจเจ

แจะแจแจ โจะโจโจ เจาะจ่อจ่อ จัะจัวจัว

เจียเจียเจีย เจื่อเจื่อเจื่อ เจอะเจอะเจื่อเจื่อ

โจโจโจ โจโจโจ เจาเจ้าเจ้า จ่าจ่าจ่า ะ

๐ ตะดาด้า ติตต ติตต ตต เตะเตเต

แตะแตแต โตโตโต เตาะตอต่อ ตั๊วะตัวตัว

เตียเตียเตีย เตื่อเตื่อเตื่อ เตอะเตอะเตื่อเตื่อ

โตโตโต โตโตโต เตาะเตาะ ต้าต้า ะ

๐ ตะทาท้า ติตต ติตต ตต เตะเตเต

แตะแตแต โตโตโต เตาะตอต่อ ตั๊วะตัวตัว

เตียเตียเตีย เตื่อเตื่อเตื่อ เตอะเตอะเตื่อเตื่อ

ผืนอักษรต่ำ

๑ คะคาต่ำคำ คคคค คคคค คคคค คคคค คคคคคค

แคะแคแคแค โคะโคโคโค เคาะคคคค คัะคัคคัค

เคียเคียเคียเคีย เคื้อเคื้อเคื้อเคื้อ เคอะเคอเคอเคอ

ไคไคไค ไคไคไค เคาเค้าเค้า คำคำคำ ะ

๑ ะงาง่งง่า กงกง กงกง กงกง กงกง กงกง

แงะแงแงแง โงะโงโงโง เเงะงอแงง งัะงัวงัวงัว

เงียเงียเงียเงีย เงื่อเงื่อเงื่อเงื่อ เงอะเงอเงอเงอ ิงอิงอิง

อิงอิงอิง เเงง่าเง้า ง่าง่าง่า ะ

๑ ะชาต่ำชา คคคค คคคค คคคค คคคค คคคคคค

แชะแชแชแช โทะโทโทโท เาะะชชชช ชัะชัคชัค

เชียเชียเชียเชีย เชื้อเชื้อเชื้อเชื้อ เอะอะเออเออเออ

ไชไชไช ไชไชไช เชาเข้าเข้า คำคำคำ ะ

๑ ชะชาชาเข้า ชีชีชีชี ชีชีชีชี ชุชูชูชู ชะเซเซเซเซ
 แชะแซแซแซ โชะโชโชโช เชะชะช่อช่อ ชัะชั่วชั่วชั่ว
 เชียเชียเชียเชีย เชื้อเชื้อเชื้อเชื้อ เซอะเซอเซอเซอ
 ไชไชไช ไชไชไช เชาเข้าเข้า ชำชำชำ

วะ

๑ ทะทาท่าท่า ทิตีตีตี ทิตีตีตี ทุทุทุทุ เทะเทเทเท
 แทะแทแทแท โทะโทโทโท เทะทะทอทอ ทัะทัวทัว
 เทียเทียเทียเทีย เทื่อเทื่อเทื่อเทื่อ เทอะเทอเทอเทอ
 ไทไทไท ไทไทไท เทาเท่าเท่า ท่าท่าท่า

วะ

๑ ณะน่าน่าน นินนิน นินนิน นุนนุน เนะเนเนเน
 แนะแนแนแน โนะโนโนโน เนะนอ่นอ่น นัะนัวนัว
 เนียเนียเนียเนีย เนื่อเนื่อเนื่อเนื่อ เนอะเนอเนอเนอ
 ไนไนไน ไนไนไน เนาเนาเนา นำน่าน่าน

วะ

๑ พะพาพ่าพ่า พัพพัพ พัพพัพ พพพพ เพะเพเพเพ

វៃវៃវៃ វោវោវោ វាំវាំវាំ ។

១ ឆាឆាឆា ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ
 ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ
 ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ
 ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ ឆឆឆឆ

ตอนที่ ๒

ถ้าไล่ฟ้าที่ผัดหน้าไม้

ขำมีไม้สีกาลัว

ถ้าไปลี้ดรู้นั้นจะให้เจ้า

ไปลู่เย่าเราไต่จะว่าดี

ถ้าเขาลู่เราไม่ลู่ดไม่ตี

เจ้ามาแล้วให้เขาดำทำตาชี่

เจ้าชี่แล้วให้ข้าข้าจะขี้ม้า

ไข่นิดที่จะมีล่า

งูนี้ไม่มีไล่

เรือนี่มีถ้ำลาคะคู่

โยเจ้าไม่ชี้เลื้อ

ข้าจะให้เลื้อแก่เจ้า

ล่ำลามาที่ท่าน้ำ

ผ้าในห่อแม่ให้ข้าข้าว่าดี

ข้านี้จะทำนาในท้าย

เจ้าห้อมว่ามานี้ข้าจะดู

โยเจ้าทำคอหู้ดไม้ดี

แห่ชี่เจ้าข้านี้รอกจะขอแห่

เราจะแห่เหยไปที่นี่

เจ้าให้เราไปโน่นบ้างให้หาไม้

ตอนที่ ๓

เจ้าโหม่มาที่ท่าข้ามไม่รู้

โยเจ้าทำเห่อดก่อดเคอะ

งในรชคคเห่า

เจ้าก่อไฟในเตาข้าจะเผาป

โกเจ้าทำก้อล่อโกข้า

ผ้าในก็มีน้ำข้าจะด

ข้ากู่หาเจ้าไปมาข้าจะไป

เจ้าไปกู่เข้าที่เลื้อไล้ในเรือ

โกนี้เกิดแพ้ให้น้ำแก่

ผ่านเก่านะข้าจะด

โยเจ้าเอาคามาจ่อไฟ

เจ้ามาจ้เราโยข้าไม่รู้

โกนี้ดูแจ้เท่ว่าเตี้ย

ข้าจะจะไม่จะทำตุ้

โยกามาเจ้าที่ไม้

โยเจ้าตีเราว่าเตาดี

ข้าได้ผ้ามาแต่พี่

ข้านี้ไม่พ้อไม่ต่อคำ

ในตุ้มีผ้าข้าจะด

ข้ามาแต่เข้าเจ้าไม่รู้

ตอนที่ ๔

แยได้ไมกาไล่ตี

ที่นี้มีตอในไต้น้ำ

เต่าในนาหาน้ำในบ่

เตี้ยข้านิ้วเตี้ย

เขารว่าฟ้าต่ำเจ้าจ่านะ

ที่ไร่น้ำทำบ่อล่อน้ำได้

น้ำบ่เข้าไร่น้ำไม่รู้

แน่เจ้าบ้านี้ใจตุ

มิใช่ไม้เอาเข้ามาขำไมเอา

ขว้างจะหาเบี่ยงไปซึ่ป

ที่โนบ่มีงานขำรู้แน

ขณนี้ขำไม่เชื่อขำเบือห

บ้ำให้เจ้าไปเบ่าขี้

บั้นเขาไม่ใช่ขำไมเอา

ขำจะไปบ่กะบู่

อ้าแม่โยละพินันะเจ้า

ทำหุ่ดตุดไม่ดี

ไปซึ่เลามาไล่ไว้ในอู่

น้ำพุมาแต่บ้ำขำจะตุ

ทำโอแต่ผ้าจะไม่มี

ตอนที ๕

โอ้แต่นี้พี่จะเฝ้าแต่เล่าใจ

โยเจ้าไม่จำคำพี่นี้

เจ้าไปซื้อปูให้ข้าข้าว่าดี

ถ้ามีคู่ ดุทีเขาดีใจ

เขาคูเข้าซดแล้วข้าขอเขา

ไม่มีเค้ารเราจะเดาไปไม่ดี

ไปดที่จะทำนา

เจ้าจะไปที่ค้ำ

เอาไม้สั้นค้ำที่ผ้าข้าจะดู

เขามา ง้อเราไม่ไปดูไม่ดี

ไม่มีเงโยเขาจะมาง้อ

แม่เืองถ้าทำ โอ้เขาว่าบ้า

ทำแต่เงาเขาว่าบ้า

จะข้าโยไม่มาข้าจะไป

เขานี้มีที่ไม่ว่ารู้ว่าเล่า

ข้าเชื่อได้ว่าเขาดี

ไม่มีเชื้อโยเอาไฟจ่อ

แม่เจ้าทำชั่วตัวจะลี่ย

ถ้าเจ้าเอาไม้สั้นทำชั่วเรวจะชั

แม่มีชู้เขาว่าใจไม่ดี

ตอนที่ ๒

เจ้ามีซู้ซู้จะข้าพิ

เจ้าจะเอากากใบ

ไม่มีไขโยไม่ซี้

โซ้เขาจะว่าเราบ้าใบ

เขาโซ้โยเจ้าไม่ทำ

เจ้าเอาขานี้ใส่ถ้ำ

เราจะไปเช่าที่ทำนา

เจ้ามาแต่เข้านะข้าจะไปทำนา

ผ่าไม้ทำผ้าชีโตโต

เราจะเอาโซ้ใส่ขาเจ้าละ

คำโตข้าเจ้าจำนะ

น้ำในบ่อมีท่อเราพอโซ้

ข้อนั้นแะเจ้าเราขอดู

ข้อนั้นข้าจำแน่แกใจนะเจ้า

ดูว่าดีแต่โน้สื้อจะเนา

น้ำนี้ไม่พอพ่อพ่อดำให้

เจ้านี้เพื่อขาดไม่ได้

โก้นี้ตีแพ้ไม่สู้โก

ข้านี้แพ้มีเจ้า

เจ้าเอาไฟที่มีให้ข้า

ตอนที่ ๗

ฟ้าผ่าฉนั้นข้าจะมา	ข้าไม่รู้ว่บ่อนี้มีเร
แม่ได้ม้ข้าจะชืดที่ม้	เจ้ารู้เภาเขาจะว่าทำไม่ได้
ไปมีน้ข้าจะหาให้	ม้ไล่ล่อลาที่น้มาจ
แม่เราไม่ให้เอาไม้ตี	ล้ว่าฮ่อนี้ไม่ฮ้อข้าไม่ฮ้อ
มาย้ผ้าข่านี้ไม่ไปละ	เจ้ามาข้าข้าไม่รอ
เล้าเย้เซมาที่ฝาเรา	เขาเล้าว่าดีไม้ได้ตี
เมอมีไ้ให้ล้ดเมอเย้	พ่อแม่ว่าเจ้าโยเจ้ามีจำ
ดเย้เข้ร้งได้มา	ฮ้อฮ้อเจ้าเราจะให้
จะโยเล้าเราจะเอาไม้ค้ำ	มานี้เส้ข้าจะเล้าให้เจ้ารู้
ไปล้เขาเราข้าไม้ได้	โฮโยเจ้ามาว่าข้า

อ่านจบแล้ว อาจารย์ต้องสอนให้ศิษย์เขียนให้ถูกต้องตามคำพูด

นิทานตามากะตาส่า

ตามาพาตาส่าไปโนบ้ำ ปะโก๋ที่นา ตาส่าว่ากะตามะ แเฮ้
 ตามาตุโก๋บ้ำชี ตามาว่าเราจะรอดูที่ไร่ ตาส่าว่าโก๋มีโนบ้ำ
 แต่โก๋มาหาเข้าที่ไร่ ตามาว่าเฮ้จู้ว่าโก๋ที่ไร่มีกัตัว ตาส่า
 ว่านี่นะเจ้าโก๋โนบ้ำ มาหาเข้าที่ไร่นี่มีกัตัว ตามาว่าข้าจะ
 เอาโก๋มาตวงโก๋ที่ไร่ ตาส่าว่าเจ้ามีโก๋กัตัว จะเอาโก๋
 ที่ใดมาต่อ ตามาว่าข้าไม่มีโก๋จะต่อ มีแต่โก๋จะไข
 ตาส่าว่าเจ้ามีโก๋จะไขกัตัว ตามาว่าข้ามีโก๋จะไขหัวตัว
 ตาส่าว่าโก๋เจ้าไขมีละกัใบ ตามาว่าโก๋ข้าไขมีละลัใบ
 ตาส่าว่าโก๋เจ้าไขมีละ ตามาว่าโก๋ข้าได้ไขมี ตาส่าว่าเจ้า
 มีไขกัใบแล้ว ตามาว่าข้าจำมิได้ ตาส่าว่าไ้ดูโยเจ้าไม่รู
 มีไขกัใบ ตามากะตาส่าเข้าบ้ำไป

คำพดลองค์

๖

ข้อล้า ไช้อ้อ ชู้ต ชู้มี ชู้รู้ จะเข้ ตะเข้ ไช้เต่า ไช้เฒ่า
 ไช้เข้ ไช้บ้า ไช้ใจ เข้าไป ใบเข้ ไร่เข้ เข้เข้
 นาน่า ชู้ฉี ไม้ถ่อ เก้าแก่ ถั่วเราะ ถั่วระ ผ้าดำ ผู้ใด
 แผ่ไป ไม้ไผ่ กอไผ่ ผ้ามี ผ้าวดู ผ้าวแล ที่สี่ ที่ห้า
 ที่เก้า แม่สี่ ลูหา เลื้อยผ้า แล่หา ไล่โว่ ล้าไล่ หั่วเราะ
 ห่อผ้า ห่อโว่ กูหา เก้าแก่ แก่ไข ยากัก ไก่ต้อ ไก่เตี้ย
 ไก่อยู่ เก้าสี่ บ้างสี่ ชู้ชู้ ไก่แจ้ น้าจ่อ จ้าม้า น้าจั่ว จูชี
 ตะโก้ ตะกี้ ต้อเต้ ไช้ตะตัว เต้าหู้ ไฟไต้ เต้าหนา
 ต้าไต้ บ่อน้ำ ล้าบู้ เขาแบ่ บัวข้า บัวข้า ไก่ข้า ผีข้า บ้อ้อ
 ไม้ข้อ ข้อแอ ขู้สี่ เรือโอ้ ค่าเช่า แม่ค้า พ่อค้า คู่สี่ คี่ไล่
 คี่เท่า ไม้ค้ำ ไม้เงา เจ้าเงาะ ข้อฟ้า ตะข้อ แซ่โว่

เจ้าชู แพเช่า เรือเช่า เข้าเช่า ช้ำเอา ลำท้อ ด่าทอ
 ทำน้ำ ไ้โท ท้อแท้ กะทู้ ไ้เท้า น้ำไ้ ลำไ้
 น้ำท่า ลำน้ำ น้ำตา น้ำพุ ชีแพ่ พ้าผ่า พะมา
 ม้าดำ ปูม้า แม่ค้า แม้ว ไ้ดำ ไ้ไ้ มะผ้อ ม่อต้อ
 ม่อน้ำ แซ่ม้า ม้าล่อ เข้าเมา ไ้เย่ ยู่ยี่ ยัวเย้า เย้ายุ
 เร้ไป เร้มา เร้หา บ่อแร่ ไ้รณา ร้อแร่ ร้าไร ล้อไป
 ไ้ล้า ล้อแล่ ไ้ได้

๖๖

ปรัสมคำพูด
 ๒

ตอนที่ ๑.

โคผู้ตัวนี้ชื่อล่ำดี

ที่ขอมือขอเท้าขานมีกำไล

เจ้าไปหาใบข่ามาให้ข้าจะทำยา

เจ้าไข่ว่าข้าไม่ปะใบข่าปะแต่

ใบเข้า

ข้าดูไม่รู้ว่าเป็นอะไร

ข้าจะขี้น้ำเจ้าผาขี้น้ำไป

เจ้าผาว่าตานี้ไม่น่าขี้น้ำ

ตาขี้ถือกะเข้าไล่ขี้น้ำไปเท

ไล่มา

เจ้าขี้น้ำเอาขี้น้ำมาไล่ไว้

ไม่ขี้น้ำไม่ได้เขาใจดี

ข้าหาไข่น้ำในบ่อได้ไข่น้ำ

เผ่นน้ำเข้าไข่น้ำ

เจ้าเอาไข่น้ำมาทำไม

ไม่เอา

เจ้าไปหาไข่น้ำมาให้ได้

ข้าได้แต่ไข่น้ำโก่มาคะ

ข้าเข้าไปในบ่อปะไข่น้ำ

เจ้าขี้น้ำขี้น้ำไข่น้ำ

น้ำขี้น้ำเข้าบ่อให้หาน้ำ

ตานขี้น้ำข้าไม่ขี้น้ำ

บ่อจะดี

แต่ขี้น้ำน้ำน้ำไม่น่าขี้น้ำ

ตอนที่ ๒

เจ้าหาไม้ถ่อมาถ่อแพไป

ถ้าเจ้าจะเข้าไปในถ้ำ

เอาเข้าไล่ในถ้ำให้ถึมี

เจ้าไล่ผ้าดำมาให้ข้าไม่รู้

ถ้ำแก่ลู่ขอต่อพ่อแม่

ผู้เฒ่าเฒ่าใจให้แก่ข้า

ไม้ไผ่ในบ่านำทำอิฐ

ผ้ามีเจ้ามีผ้าไม้หน้าต

ข้าใช้เจ้าให้ผ้ามาที่ข้าไผ่

โยเจ้าเฒ่าเลหัวเราะข้า

เจ้าหาว่าข้าไม่รู้

ข้าไม่ล่อลวงหาไม้แทน

แม่ถ่อถ่อเรามาว่าเจ้า

ไปลู่เย่าแม่ว่าข้าไม่ได้

ข้าแลดูเสื้อผ้าไม้หน้าต

ข้าไม่รู้เจ้าจะเฒ่าแต่เย่า

ถ้ำเลหาข้อกะทู้ให้แม่

เอาผ้ามาไล่ในห่อเจ้า

ยานี้ดีแก่ใจในถ้ำได้

ผู้ใดเอางูเห่ามาไว้ในห่อผ้า

ตอนที่ ๓

กะแต่ไต่ไม้ไปในกอไม้

พ่อแม่ว่าอย่าคำให้ก่อไฟ

ข้ากู่หาที่โน่นบ้าง ไม่ปะเจ้า

ถ้าแก้ไขไม่ได้ผีจะมา

กะตัวตัวเมียดเตี้ยแท้

ไขในใจข้าไม่ใช่ยาแก้

โกไขไว้เก่าแก่แต่ไม่เฒ่า

โยเจ้าเอาไก่เตี้ยมาตีกะไก่อ

ถ้าจะลัวบ้างไม่ให้ลัวบ้าง

ข้าไปก้อสู้ก็ได้ป็น

ไก่แจ้แพ้ไก่อุดไม่ดี

ที่นาจ้วมีตัวราหูเหาะ

ป่มานี้ข้าได้มาแต่ทะเล

ข้าได้ว่าให้พี่ทำไร่ข้า

ข้าว่าไว้โยเจ้าไม่จำคำกะทุ

เราไปต่อไก่บ่าปะเต่านา

ผู้ใดเล่าเฒ่าผู้ดีชี้เรือโอ

เจ้าต่อแต่ไปข้าข้าไม่ไป

ดไธตที่ละคู้ไว้วัว

ทำไธตสู้จู้ให้ตนะ

ตอนที่ ๔

เจ้านี้ขี้ตู่ผ้าขาวไหมให้	ไปตู่ผีที่บ้าช้วน่าเสียใจ
ข้านาแต่ชะวากจะไปพะม่า	ปบบ้าเชื่อว่าไข่มุ่ไม่ลู้ดี
ไฟโตจะเผาผ้าตู่ให้ดี	โก่บ้ามานะไรเขาไล่ไป
ข้าไปบ้ำได้เต้านาสีหัตว์	ผีเย่าไม่ตีผีบ้ำข้า
ในตำได้ทีจะมีนาข้า	ตามาเบ้าบ้ำตามีว่าล้า
ไปบ่อน้ำหาน้ำมาได้ไว้ในไท	เอาไม้้อทำบ้อ้อพอไชได้
บ้ำเมาสุรามาว่าเรา	ทำอ้ออ้อไม่เข้าใจว่าไปชิ
เอาล้าบ่อน้ำให้ข้านี้	เจ้าให้ค่าเช่านาข้าจะลาไป
โคเขาแบ้แลดูไบหูโต	แม่คำหาที่เช่าทำเล้าไก่
ไบ้ด้ออะทำตาดู	ข้าตู่เค้าเข้าใจทำได้ดี

ไผ่ค้ำนี้ดูทีท่าไผ่ผู้

ในลี้ค้ำข้าจำจะลาไป

ฆ่าโคจะเอาเขาหย่าท้อแท้

ถ้าเราโง่เง่าเขาวัวไผ่หน้าดี

ข้าชี้มือให้รู้ว่างมี

อะไรเล่าเจ้าแซ่ไรข้าไผ่รู้

เจ้านท์เจ้าชู้ขารูแน

ที่เจ้าชู้ข้าว่าไผ่หน้าดู

มิใช่ล้าเพาไชโยไปไหน

เข้าแพไผ่ไม่ได้ให้ค่าเข้าเขา

ที่แพเขามีเข้าแม่ค้ำชี้

แม่ค้ำชี้เข้าไล่ไว้ในเรือ

ทำท่อน้ำมาแต่ท่อน้ำ

ไผ่แท่นข้าให้เขาไม่เอา

หน้าไผ่ไผ่ว่าจะว่าแต่ราคา

ไผ่ไผ่ในบ่านหน้าดู

น้ำท่ามิใช่หน้าตา

น้ำพุมแต่พุมเขา

ไก่เจ้าแพไก่ข้า

เจ้าจะให้ข้าเท่าไร

ตอนที่ ๒

ให้ฟ้าผ่าพิณไม้ซัด

เขารู้ว่าพะมาใจมูบะ

เจ้าน้ำมาดท่าดี

แม้ว่าเจ้าได้ปมมาให้เรา

เขาให้เจ้าทำไมไม่เอาเล่า

เจ้าไม่มาขำไม่ไปผู้ใดจะว่า

เราให้ไปบ่หาไม้ดำ

ทำไมเจ้าไปเอาไม้ไผ่มา

ใบไม้ขึ้นเจ้าเอาไว้มายา

เสาน้ำขึ้นจะดำคำไม้ได้

โยโยไปโยมาชนะแล้ว

ทำตาหุ่ยเย่ที่ขีเขา

เจ้าโยไปตจะโยมา

แยะแยะทำไมเจ้ามาเย้ายู

ถ้าข้าดูเจ้าจะว่าอะไรข้า

ถ้ารู้ดีจะมีผู้คำให้โตดี

ไม่รู้ลิมมาหัดรู้ดูไม่ได้

เจ้าเรไปเรมาเรหาอะไร

ข้าจะไปดหิที่บ่อแร่

ไร่นามีแต่ไม่มีผู้จะทำ

ตอนที่ ๗

ขี้ข้าทำนาได้ห้าไร่
 เราไร่น้ำไร่น้ำพ่อแม่
 ไม่มีผู้ใดค้าขายให้ได้ดี
 พ่อแม่รู้ว่าให้ทำมาหาไว้
 เจ้าเอากล่อไปที่ทำน้ำ
 เจ้าเอายามาไล่ทาข้าทำไม
 เอากระบะใส่เข้าไปไว้
 ข้าว่าดีดีเจ้ามาทำข้าว่าไร
 เอาไก่ต่อไปล่อไก่ที่น้ำ
 ทำล่อแล้วจากน้ำเมื่อหุ

ผู้ใดทำได้แล้วไรใจจะบ้า
 ทำกะกะไม่จำคำพ่อแม่
 เมื่อผู้ดีใจดีอาร์ทั่ว
 จะมาไปจ้ำระไวไว้ให้ดี
 รู้อะไรก็ไม่ว่ารู้ตัว
 เมื่อผู้ดีเขาไม่ขู่ผู้เถา
 ผู้รู้เขาดูดีชั่ว
 ผู้โง่ดีแต่โง่ชั่วโง่
 เข้าบ้านไม่ยอมมาทำ
 เราจะขอขมามาทำดู

อานวนแล้ว อาจารย์ยังสอนให้ศิษย์เรียนให้ลูกตามคำพูด

นิทานปลากระป๋อง

มีน้ำพุแต่พูเขา บ่าไปโนนา พาเอาปลาไปโนนา ปลา
จะผ่านน้ำไปไม่ได้ ให้โผเผโนใจ พอปลามาปะปลา ปล
นามีใจรวีปลา ปลาไล่ปล่าว่าเอปลา ที่นี้ไม่ใช่ที่เจ้า
เรนนี้เจ้าโนฟ้าให้ดูแล ไม่ให้ผู้ใดมาในที่นี้ ปล่าว่าโนเว
ลานี้ข้าจะผ่านน้ำไปไม่ได้ ข้าโนเผใจคอท้อแท้ เจ้าโน
ฟ้าไม่ทำอะไรเรา ต่อเวลาน่าข้าจะไป ปล่าว่าเจ้าจะถึ
ดีไปไม่ได้ ปล่าว่าเจ้าจะไล่ให้ข้าไป มิใช่มีแต่ที่เจ้า
เท่านั้น ปล่าว่าปลามีโนบ้า ปลามีโนนาเจ้าจะทำดีกะข้า
ไม่ได้ ปล่าว่าทำไมเจ้ามาว่าข้าดี มิใช่ว่าที่นี้มีเจ้าที่เจ้า
ท่า เจ้ามาไล่ข้าไม่ไป ปล่าว่าเจ้านี้ดีมีมานะ ว่าให้ไป

ลีจะไม่ไปเล่า ปู่บ้ำว่าข้าไม่ไป เจ้าไปเถอะ ปู่บ้ำว่าด
 เอลินะ เราไล่ให้ไปดีดี ลีมาไล่ให้เราไปเล่า ปู่บ้ำว่า
 จะทำไมกู ปู่บ้ำดูมีใจเกะกะ เอาขาไปปะทะตาดำปบ้ำ
 ข้าไป ปู่บ้ำได้ทีเอาขาไปเข้าที่ละดีปูนา ขาปบ้ำไปตำ
 ละดีปูนา แต่แผ่ย้ายไปยี่มา ไม่มีผู้ใดชนะนะ พอตาคำไป
 หาเต่า ไปปะปเข้าที่นา ตาคำว่าชิชิโยปคู้นโตแท้แท้
 ตาคำเอาผ้าห่อปบ้ำมาให้เมียบที่เย่า

หะ

คำพดลาคำ
บุ

ข้าพะเจ้า จระเข้ ไช้งูเห่า เต้าหู้ยี้ เข้ายาคู เข้ากะ
 ทะ กะเทาะไม้ กะทู้รว ลีตะกั่ว ผ้าดะใบ ผ่่าผู้ดี
 ผ่่ากะวี ไ้ม้มะผ่อ มะคำไก่ เจ้ลัวโต เจ้จ๋าเพอ แต่ทะ
 ว่า เต้าตะนุ เต้าทะเล โอละเห่ โอละช้ำ ลูมาอี้ ทำ
 ยู้ยี้ ขาเก้อยี้ เก้อยี้โล่ ไ้ม้มะค่า เรือพะม้า นะเง้ง
 แ่งพูเขา จำขงอ้อ ช่อผะกา เรือแม่ปะ เวลาเช้า เว
 ลาค่ำ แม่น้ำโพ ลำแม่น้ำ น้ำกะทิ ไม้ไผ่เฒ่า ไม้ไผ่ผุ
 ท่อน้ำพุ แพ้ชนะ ไม้ตะโก ทำยู่ยี้ ล่าสัตว์ ไม้เพกา
 ไม้จันทน์ ไ้ม้มะเดื่อ แม่ทะว่า ทำเลอะเทอะ เมาเซอะเซะ

ประสมคำพูด
ตอนที่ ๑

ข้าพเจ้าได้รู้ที่ที่เขาทำ
จะเข้ามาในน้ำดำเข้าคุ
หาใช่เต่าไปปะไข่งูเห่า
ซึ่งเต่าหุ้ยมาให้อาช้อ
เขาจะให้ข้าพเจ้าเข้าเมา
กะเพาะไม้ไผ่ในน้ำชะ
จะไปบ้าหาไม้กะทู้รว
สีน้ำนืดที่สีตะกั่ว
พี่แลปะสะไบเจ้าพี่เบาใจ

เฝ้าผู้ดีที่เขาหน้าดู
หย่าเอาไม้มะผ่อต่อลำเพา
เจ้าทำบุญไม่ดีแท้
ข้าพเจ้าจะไปเฝ้าเวลาเช้า
หัวไม้จุมทะลุตด
มะคำไก่เอาแต่ใบมาทายา
เจ็ลวโตเขาให้เราเอาไปดู
เจ้าอำเพอให้หาหย่าเพ่อไป
แต่ทว่าข้าพเจ้าไม่เข้าใจ
เต่าตะนุไปในถ้ำหาน้ำพุ

ตอนที่ ๒

เจ้าได้เต่าทะเลมาแต่ที่ไร

ลูมาอ้อมมาถักกะปี่ตะเก๊าอ้อ

โยเจ้าทำอ้ออ้นะนี้เล่า

จะไปป่าหาไม้มะค่ามาทำตุ้ม

ผีมีนต่อเรือพะม้ายี่

เข้าในถ้ำจำดงแห่งเขา

พะม่าย่อเรือแม่ปะมา

ลำนํ้านี้ที่จะไปแม่่น้ำโพ

เขาใจดีเราจำของอ้อเขา

ช่อพะกานี้ดีเอามาให้ข้า

เวลาเช้าทำใจให้ดีดี

เผ่ากะวีพาที่ล้าเนา

เอาน้ำกะทินี้ใส่ในกะทะ

ตามีหัวเราะแหยะไล่พะไป

ไม่ใช่เน่าเขาว่าทำยาดี

ไม่ใ้ผ่เขว่าดีแต่ไล่ไฟ

ท่อน้ำพุมาแต่ภูเขาเข้าในคุ

แพะชนะจะได้รู้ต่อลู่ไป

ไม้ตะโกนี้จะเอาไล่ไฟ

ทำเย็บเขา เมาเซอะเซะ

ตอนที่ ๔

ไม่มะเดื่อผู้ใดเอาทำแก้อี้	เจ้านั่นขอเลาะหัวเราะว่า
ไม่เพกานี่ข้าจะเผาทำคี่เท่า	โยเจ้าเผ่าจู้ จัฟร์ไร
ไม่นำนาทำข้อฟ้าไม่น่าดู	เอาเถอะลีฟนี้ไม่ว่า
ในคหามี่เสมาตุน่าโอ้	ตเอาเถอะทำอะไรไม่ให้รู้
แม้ทะว่าข้ามาเวลาเข้า	ฟ้าผ่าเถอะท่าเคอะเซอะมา
แก้อี้โล้นเอาไม้อะไรทำ	ไธ้อะไรมาเผ่าแต่เข้ายี้
เวลาค่ำข้าว่าจะมาดู	แต่นี่ไปเราไม่ขอมาแลดู
ถ้าแม่ฉันต่อถ้าแม่น้ำโพ	เมื่อไรเล่าเราจะได้มาปะ
กะฟี่ไม้นี้ดีแต่ไล่ไฟ	ไอ้ที่นี้เสียที่เขารอเง่า
เผ่าเข้าชัยฟยาระอาใจ	ไม่เสียที่ที่ว่าเจ้าเผ่าผู้ดี

อ่านจบแล้ว ข้าราชการต้องสอนให้ศิษย์เขียนให้ถูกต้องตามคำพูด

นิทานได้มะลายู

๑ ได้ผู้ขึ้นมาแต่มะลายู เข้าล้าเพามาในทะเล ล้าเพา
 ทะลุน้ำทะเลเข้าในล้าล้าเพา เมื่อล้าเพาทะลุน้ำเข้าได้
 ได้ดำน้ำไปปะปะทะเล รีบทะเลมาในน้ำ แต่มาในทะเล
 ได้แก้เวลาลูบาวะลี เข้าไปในบ่าปะตาจิทำไร่เข้า
 ได้เข้าไปหาตาดี ๆ พาไปไร่ที่ตาขำใช้ให้ดูน้ำ ได้เอา
 ใจใส่ดูแลน้ำได้สัปดาห์เวลา ได้รู้ที่น้ำขึ้นน้ำได้ เผาดูแลเอา
 ใจใส่ไม่ได้ลี้ละ ตาขำรู้ว่าได้เอาใจใส่เผาดูแลน้ำดี ให้รา
 คาค่าดูน้ำแก่ได้มีละห้าไพ ได้ได้ค่าดูน้ำมีละห้าไพมาได้
 เก็บ ได้ไม่รู้ว่าได้ค่าดูน้ำเท่าไร เอาผ้าห่อไปไว้ในตู้ตาดี
 ได้ใจเง่าไม่รู้ว่าจะทำอะไร เอาค่าดูน้ำมาซื้อสุราน้ำละไฟ

ตาดีรู้ว่าได้เมาะสุราทำเลอะเทอะ ตาดีไปขู่รู้ได้ว่าทำไม
 เจ้าทำชั่วเอาค่าดูม้าไปซื้อสุรา เวลาเช้าค่าเจ้าเมาะสุรา
 เซอะชะ ได้แก้ตัวว่าขำมีไขในใจ ไม่มีอะไรจะแก้ไข
 ขำได้ซื้อสุรามาแก้ไขใจ ขำไม่ได้เมาะเซอะชะ ตาดี
 ดูว่าเจ้านิด คำที่เจ้าว่านขำรู้ว่าเจ้าแก้ตัว น้ำสุรานี้ชั่วทำให้
 เมามัว แลทำใจดีให้ชั่ว ถ้าเจ้าเมาะสุราเจ้าจะทำชั่วได้
 ตัวเจ้าจะไรที มีแต่ที่ชั่ว ได้ว่าแต่นี้ขำจะไม่เมาะสุรา
 ทำชั่วต่อไป ตาดีว่าถ้าเจ้าไม่เมาะสุราทำเลอะเทอะ
 ลูดูม้าให้ดี ๆ เราจะหาเมียให้เจ้า ได้ดีใจทำดีมาได้หำบ
 เอาค่าดูม้าที่ได้อให้เขา ได้มีที่ทำมาหาได้ ตาดีรู้ว่า
 ไม่เมาะสุราทำตัวดี หาเมียให้ได้ ๆ ได้เมียดีใจ ลูทำ
 มาหาบ้อยอเมียไป ได้ค่าใช้ไรรู้นาโคกระบี่ มีชีเล่าต่อมา

คำอธิบาย

๑ เลี้ยงลำหับผ่นชักสรให้ สูง ต่ำ มีอยู่ ๕ เลียง พวกชักสรสูง
ใช้ ผ่นแต่ด้วยไม้เอกกับไม้โท เป็น ๓ เลียง คือ ขอ ช่อ ช้อ
เพราะว่าชักสรสูงทั้ง ๑๑ ตัวนั้น มีชักสรต่ำลำเนียงเดียวกัน ที่
จะรับผ่นเลียงที่ยังขาดอยู่อีก ๒ เลียง ให้บริบูรณ์ได้ เป็นต้นว่า
ตัว ข ก็มีตัว ค เป็นคู่กัน ตัว ฉ ก็มีตัว ช เป็นคู่กัน
ตัว ฐ ก็มีตัว ท เป็นคู่กัน ตัว ถ ก็มีตัว ท เป็นคู่กัน
ตัว ผ ก็มีตัว พ เป็นคู่กัน ตัว ฝ ก็มีตัว ฟ เป็นคู่กัน
ตัว ศ ษ ก็มีตัว ช เป็นคู่กัน ตัว ห ก็มีตัว ฮ เป็นคู่กัน
รับผ่นเลียงที่ยังขาดอยู่ให้ครบได้ ดัง คอ ช่อ ช้อ ค้อ ขอ
ฉนี้ เป็นต้น

ก็แต่ชักสรกลางทั้ง ๔ ตัว ไม่มีลำเนียงซ้ำกับชักสรสูงเลย
ไม่มีชักสรเป็นเพื่อนช่วยผ่นได้ จึงต้องผ่นให้ครบ ๕ เลียงในตัวเอง
ด้วยอาศัยไม้ตรีไม้จัตวา อีก ๒ อย่าง เดิมเลียงที่ยังขาดอยู่
อีก ๒ เลียงให้ครบ

อักษรกลางผันด้วยไม้ตรีไม้จัตวา มีลำเนียง แจก

ต่อไปดังนี้

๐ ก้า ก่า กั กั กั กั กู กู เก้ เก้ แก่ แก่
 โก้ โก้ ก้อ ก้อ กว กว เกย เกย เกอ เกอ
 เกอ เกอ โก้ โก้ โก้ โก้ เก้า เก้า ก้า ก้า ฯ

๐ จ้า จ่า จั จั จั จั จู จู เจ้ เจ้ แจ้ แจ้ โจ้ โจ้
 จ้อ จ้อ จัว จัว เจ้ย เจ้ย เจอ เจอ เจ้อ เจ้อ โจ้ โจ้
 โจ้ โจ้ เจ้า เจ้า จ้า จ้า ๖๖

๐ ต้า ต่า ตั ตั ตั ตั ตู ตู เต้ เต้ เต้ เต้ โต้ โต้
 ต้อ ต้อ ตัว ตัว เต้ย เต้ย เตอ เตอ เต้อ เต้อ
 โต้ โต้ โต้ โต้ เต้า เต้า ต้า ต้า ๖๖

๐ ต้า ต่า ตั ตั ตั ตั ตู ตู เต้ เต้ เต้ เต้

ไต้ ไต๋ ต้อ ต๋อ ตัว ตั่ว เตย เต๋ย เต๋อ เต๋อ

เต๋อ เต๋อ ไต้ ไต๋ ไต้ ไต้ เต้า เต้า ต้า ต้า ะ

๑ บ้า บ้า บั บั บั บั บู้ บู้ เป้ เป้ แป้ แป้

ไต้ ไต้ บ้อ บ้อ บัว บัว เบย เบย เบ๋อ เบ๋อ

เบ๋อ เบ๋อ ไต้ ไต้ ไต้ ไต้ เป้า เป้า บ้า บ้า ะ

๑ บ้า บ้า บั บั บั บั บู้ บู้ เป้ เป้ แป้ แป้

ไต้ ไต้ บ้อ บ้อ บัว บัว เบย เบย เบ๋อ เบ๋อ

เบ๋อ เบ๋อ ไต้ ไต้ ไต้ ไต้ เป้า เป้า บ้า บ้า ะ

๑ ช้า ช้า ช้อ ช้อ ช้อ ช้อ เช่ เช่ แ่ แ่

ไต้ ไต้ ช้อ ช้อ ชัว ชัว เชย เชย เช๋อ เช๋อ

เช๋อ เช๋อ ไต้ ไต้ ไต้ ไต้ เช้า เช้า ฉ้า ฉ้า ะ

อักษรคำตายในภาษาไทยนั้นมีคำพด.น้อย

ពឹង

กระนั้นอาจารย์ต้องลั่นคิษ์ให้ฉัน

พอให้เห็น

เป็นแบบอย่างดังนี้

(ชักชกรกลาง)

ဂဃ ဂိဃ ဂုဃ ဂုဃ

၇၆ ၇၆ ၇၆ ၇၆

၂ ၇ +
၇ ၇ ၇ ၇

ပး ပး ပး ပး

ປະ ມະ ມະ ມະ

၂၁၆ ၂၁၇ ၂၁၈ ၂၁၉

(อักษรสูงกับอักษรต่ำ)

๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙

ឆ្លុះ ឆ្លុះ ឆ្លុះ ឆ្លុះ

๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙

ជន ជន បន បន

ដង ដង ដង ដង

၈၆၆ ၈၆၆ ၈၆၆ ၈၆၆

ทะ ทัះ ๕๖ ๕๗

คำพด
บ

อาก⁺อ ก้า ก่า กั⁺ เก้ เก้า จอ⁺ เจยะ จ่า กะลจ⁺
 ไอ⁺จ⁺ ไย⁺จ⁺ อาเจ⁺ เจ้า เจ้าได้ จะ จะ จะเอ⁺ ดู⁺ดู⁺
 ตอ⁺ ตั⁺ เต้า แต่ โต๊ะ เตบ⁺ ตัว บะ เบ็ อ⁺บะ
 อัว⁺ พะ⁺บ⁺ บ่อ บั⁺ ตาเบ⁺ะ เค้า⁺บ⁺ เบ⁺ไ⁺บ⁺ กะบ⁺้า
 ออ⁺ อ้า อู⁺ ไอ⁺ ไอ⁺ เล้า⁺เล⁺ีย เรือ⁺บ⁺ะ อาก⁺ะ
 ซ้า⁺บ⁺ะ

๖๖

ปรัสมคำพูด

ตอนที่ ๑

อาท้อแลตข่าว่าข้อย

เขาก้าไฟไว้เราไม่ดู

เจ้าทำกาข่าดไม่ลู้ ดี

ที่ไถเก็มือมาข่าได้ไว้

ทำไมเจ้าว่าข่าเก

ตาเกมาทำกาที่น่ก

ลี้จะมาจ้อที่น่ไม่ได้ไม่ไช้ที่

แม่น้ำข่าเจ้ามาทำจู้จี้

ไยจ้อนี้ไยมาจ้อที่ตอไม้

ตาเบ๊เจ้ามาเจ๊ยะกะลจี้

ไยจ้อนี้ไยไม่จ้อมาเท่าจ้อ

อาเจ้เขาให้ข่ามาดู ก้า

เราพะไปลี้ที่ไมมีเจ้า

ลี้ไยแพ้ใจใดเจ้าได้ไป

แม่จ้อนี้ข่าลู้ ณะจ้อ

เจ้าพาข่ามาหาจ้อ

มาจ้อเอ้ที่ปะตดไม่ดี

ดูตุ้มาดข่าว่ากะไร

คำว่าโมนี่มาข่าเข้าใจ

แต่ได้บ้เขาใช้ว่าไบชา

ตอนที่ ๒

เขาว่าพระบิดาไม่น่าดู
 บ๊ยะมาว่าเราทำไมเจ้าไม่ทำ
 อยู่ซะช้าไม่ได้ว่าผู้ใด
 ทำบ่อเข้ามาทำดเต้า
 ไฟบ๊ยะละเท่าไรจะ
 ตาเบ๊ว่าบ๊ยะลัไฟจะ
 เจ้ากำไฟทำไมให้ชะช้า
 ทำบ๊ยะไปไม่มาช้าไม่รู้
 อาก้อเค้าเบ๊เขาบอต่อ
 ในกะเบ้าเรามีแต่ลัไฟ

มาให้เราแต่กำไฟ
 โปที่นี้ที่ฮ้อเราจะกั
 ในไก้อยู่ดที่จะมีโช
 ถ้าชาบบเจ้าก็จะต้องไป
 แม้วาช้ามาที่ฮ้อได้
 เจ้าก็จะดว่าชาบนี้บ๊ยะเบ๊
 เรือบ๊ยะลำนี่ที่จะจุ
 อาเต๊ะชาบฮ้อชาบ๊ยะให้โตะด
 ที่โตะดนี้มีเก้อจ๋าเพาะใช้
 เจ้ลัวบ๊ยะให้เจ้าบ๊ยะไปหาโตะ

อ่านจบแล้ว อาจารย์ต้องบังคับให้ศิษย์ เขียนให้ถูกต้องตามคำพูด

* คำว่า (กี่) นี้ตัวอักษรเดิมเป็นอย่างนี้ (กี่อะ)
มีเสียงพดเป็นเสียงไม้โท

นิทานตาเกาตากะ เบ้า

๑ ตาเกาผู้สูงอายุแก่ เวลาเข้าตาเกาได้กะบี
ไปไถนา แก่กะเบ้าไล่ห่อผ้าพะไว้ที่คอ ไถ
กะบีไถนาไป พอได้เวลาก็แก่กะบีที่ไถนาได้
ให้เข้าไปในบ้ำ ปะเบ้าก็ทำกะลอจี ตาเกา
จะซื้อกะลอจี ทากะเบ้าก็ไม่ปะ ตาเกา
เข้าใจว่าเขาไว้ที่นา ไปหาที่นาก็ไม่ปะ แต่

ตาเก่าหามาหาไปโน่นบ้างโน่นนั่นก็ไม่ได้ ก็ไปหา
 บ้างที่โน่นไร บ้างว่าตาเก่ามาทำไม ตาเก่าว่า
 มาหากะเบ้า บ้างว่ากะเบ้าอะไร ตาเก่าว่า
 นี่นะจะแม่จ๋า ทำนี่มาไหนจ๊ะ จะหากะเบ้า
 เอาซากะลอจี ไปให้แม่จ๋า ก็ไม่ปะกะเบ้า ขำท้อ
 แท้ใจ ไม่รู้ว่าจะไปหาที่ไรได้ละ บ้างเล่าไป
 ปะกะเบ้าที่คอตตาเก่า บ้างว่าอะไรที่คอตเจ้าไม่หาตุเล่า
 ตาเก่ารู้ตัว ได้ละติ ปะกะเบ้าในห่มผ้า ที่คอต
 ตาเก่าว่าโอ้แต่อาญเท่านั้นสิไม่มีละติเล่า ตาเก่า
 ได้กะเบ้าก็ลาไป เอาค่ากะลอจีให้แม่จ๋า
 ตาเก่าก็ไล่กะเบ้ามา

คำอธิบายอักษรนำ

๑ ได้อธิบายมาแล้วว่า อักษรสูงกับอักษรต่ำ ที่เสียงเป็นคู่กัน
ช่วยกันผันด้วยอำนาจ ไม่เอกไม่โท ก็ครบ ๕ เสียงได้

คือ คอ ขอ ชอ คัช ทอ ณเป็นต้น

อักษรกลาง ๔ ตัว ไม่มีคำเนียงพ้องกับอักษรสูงเลย จึง
ตั้งใช้ไม้ตรี ไม้จัตวาเดิมเข้า ผันเสียงที่อิงขาดอยู่ ๒ เสียง
ให้ครบบริเวณเป็น ๕ เสียง คือ กอ ร่อ ก้อ ก็อ ก๋อ
ฉะนั้น

แต่อักษรต่ำพวกที่ไม่มีตัวอักษรสูงเสียงพ้องกัน ยังเหลืออยู่
อีก ๔ ตัว คือ ง ญ ฌ ฌ ม ย ร ลว เหล่านี้ ยังผันไม่ได้
ครบ ๕ เสียง เพราะไม่มีอักษรสูงพ้อง แลเป็นอักษรต่ำ
จะผันด้วยไม้ตรี ไม้จัตวา หย่างอักษรกลางไม่ได้ด้วย จึง
ต้องมีลัทธิสำหรับผันอักษรต่ำ ๔ ตัวนี้ ให้ครบ ๕ เสียง ด้วย
อาครัยณมตัตว์ “ห” อักษรสูงมาไว้เป็นตัวสำหรับนำอักษรต่ำพวกนี้
ถ้าตัว “ห” นำตัวได้ ก็อ่านตัวนี้เป็นเสียงอักษรสูง นั่น
หย่างอักษรสูง เหมือนดัง ตัว ง เอา ห นำ หึงอ่านว่า

คำอธิบายอักษรนำ

หงอ แลผันเป็น หงอ หง่อ หง้อ ดังนี้ ปวโยชนที่สัมมติดัว ห
 มาเนาอักษรต่ำ พึงเห็นได้ว่าต้องการ เพื่อจะให้อักษรต่ำ
 ๙ ตัวนั้นผันได้ครบ ๕ เสียง ดัง หงอ หง่อ หง้อ ง้อ หงอ
 เป็นต้นเท่านั้น ไม่ต้องการตัว ห นั้นให้ปรากฏ เพราะ
 ฉะนั้น ถ้าคำใดตัว ห นำอักษรต่ำ พึงเข้าใจว่าต้องอ่าน
 ตัวอักษรต่ำ เป็นเสียงอักษรสูง แลผันหย่างอักษรสูงเท่านั้น

๑ อักษรต่ำ ห นำชักให้เปนเสียงสูง แลผันอย่าง
 อักษรสูง ตามแบบที่แจกไว้ ต่อไปดังนี้

อักษรสูงนำ

๑ หะ หกา หง่า หง้า หิ หึ หึง หึง หึง หึง
 หึง หึง หุง หุง หุ้ง หุ้ง เห่ง เห่ง เห่ง เห่ง
 เห่งะ เห่ง เห่ง เห่ง โห่งะ โห่ง โห่ง โห่ง
 เห่งะ หงอ หง่อ หง้อ หงัวะ หงัว หงัว หงัว
 เห่งีย เห่งีย เห่งีย เห่งีย เห่งื่อ เห่งื่อ เห่งื่อ เห่งื่อ
 เห่งอะ เห่งอ เห่ง่อ เห่งื่อ โห่ง โห่ง โห่ง โห่ง
 โห่ง โห่ง เห่งา เห่ง่า เห่ง้า หง้า หง้า หง้า ะ

อักษรลงน้ำ

๐ ทนะ ทนา ทน้า ทน๊า ทนึ ทนึ ทนึ ทนึ ทนึ
 ทนึ ทนึ ทนึ ทนุ ทนุ ทนุ ทนุ เทนะ เทน เทน
 เท้น เทนะ เทน เทน แท้น โทนะ โทน โทน
 โท้น เทนะ ทนอ ทน่อ ทน้อ ทนัว ทนัว ทนัว
 ทนัว เนีย เนีย เนีย เนีย เนีย เนีย เนีย
 เนือ เนือ เนือ เนือ เนือ เนือ เนือ
 ไทน ไทน ไต้ เหนา เหนา เหนา เหนา เหนา
 ๐ ทมะ ทมา ทม่า ทม่า ทมิ ทมิ ทมิ ทมิ ทมิ
 ทมิ ทมิ ทมิ ทมุ ทมุ ทมู ทมู เทมะ เทม เทม
 เท้ม เทมะ เทม เทม แท้ม โทมะ โทม โทม
 โทม์ เทมะ ทมอ ทม่อ ทม้อ ทมัว ทมัว ทมัว

อักษรลงน้ำ

เหมีย เหมีย เหมีย เหมีย เหมือ เหมือ เหมือ เหมือ
 เหมอะ เหมอ เหม่อ เหม้อ ไหม ไหม ไหม ไหม
 ไหม ไหม เหมา เหม่า เหม้า หม่า หม่า หม่า ะ
 ๐ หยะ หยา หย่า หย้า หยิ หยี้ หยี้ หยี้ หยี้
 หยี้ หยี้ หยี้ หยั หยั หยั หยั เหยะ เหย เหย
 เหย้ เหยะ เหย เหย้ เหย้ ไทยะ ไทย ไทย
 ไทัย เหยาะ หยอ หย่อ หย้อ หยัว หยัว หยัว
 หยัว เหยีย เหยีย เหยีย เหยีย เหยื่อ เหยื่อ เหยื่อ
 เหยื่อ เหยอะ เหยอ เหย่อ เหย้อ ไทย ไทย ไทัย
 ไทย ไทย ไทัย เหยา เหย่า เหย้า หย่า หย่า
 หย้า ะ

อักษรลง น้า

๐ ทระ ทรา ทร้า ทร์ ทรี ทริ ทริ ทรี ทรี
 ทรี ทรี ทรุ ทรุ ทรุ ทรุ เทระ เทร เทร เทร
 เทระ เทร เทร่ เทร้ ไทระ ไทร ไท้ ไท้
 ทราะ ทรอ ทร้า ทร้า ทรวะ ทรวี ทรวี ทรวี เทรีย
 เทรีย เทรีย เทรีย เทรือ เทรือ เทรือ เทรือ เทรือ
 เทรือ เทรือ เทรือ ไทร ไทร ไทร ไทร ไทร ไทร
 เทร้า เทร้า เทร้า ทร้า ทร้า ทร้า ทร้า ะ

๐ หละ หลา หล่า หล้า หลิ หลี หลิ หลิ หลิ
 หลิ หลิ หลิ หลุ หลุ หลุ หลุ หละ หลล หลล
 หลล หลล หลล หลล หลล หลล หลล หลล หลล
 หลล หลล หลล หลล หลล หลล หลล หลล หลล

อักษรสูง นำ

เหลี้ย เหลี้ย เหลี้ย เหลี้ย เหล็อ เหล็อ เหล็อ เหล็อ
 เหลอะ เหลอ เหล่อ เหล็อ ไหล ไหล่ ไหล้ ไหล
 ไหล่ ไหล้ เหลา เหล่า เหล้า หล้า หล้า หล้า ะ
 ๐ หะ หวา หว่า หว่า หวี หวี หวี หวี หวี หวี
 หวี หวี หุ หุ หู่ หู่ หะ หะ หะ หะ
 หะ หะ หะ หะ ไหวะ ไหว ไหว ไหว
 หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ
 หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ
 หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ
 หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ หะ

คำพด
๒

บุงา หน้ำเหง เหงา หง่า หนอ หนา ดำหนี หนี
 หนู แหน ไหน อีหนา หมอ หม้อ หมา หม่า หนี
 หนี หนุ หนู่ อุเหม่ ไหม ไหม ไหม้ เหมา หม่า
 ตูเหมาะ วิทยาละกำ ยเหย หย้า ไหย่ เหยาะ
 กำมะหยี่ หน้ำเหย แหย หรือ กุหว่า ยีหว่า หรี หรี
 บุหรี ขี้เหว ลำเหว ลุเหว ลุหว่า หลอ หล่อ แผล
 หลา หล้า หลี่ หลู่ ตาเหล่ ไหล โหล เกาเหลา
 เหลาะเหละ ขำเหละ เหล่า เหล้า ไหลล่า ไผ่ท้าว
 ยี่หวา ว้าเหว หวี แหว ไหว ไหว้ ดเหว แหวะ
 หว่า หวะ หยา หยุ่ เหยา

ปรัลคมคำพูด

ตอนที่ ๑

เข้าไปในบ้ำได้บุหงามาให้

หน้าเจ้าข้าแลตแห่งเหงา

ที่ตาจะลอมจะแพ้ในแง่เงา

ตาหงอนนี้มาหงำทำงูชะ

ย่ำซาข้าจะมาหยู่กระยา

ผู้ใหญ่ที่เคหาศียา

หญิงในนาหนาดารอว่าแท้

ผู้ใดหนอทำม้หนีฉะนี้หนา

ตาหมอลุดตาขาวามีดำนิ

มีคันหยา หนีหน้าไซหน้าเขา

พอหนูจ๋ามาตแเหนในบ่อน้ำ

ที่ไหนจ๋ารู้ว่ามีอีเหณา

อีเหณาเข้าถ้ำจำไวเหณา

หมอล้ออีหม้อยาหาได้เท่า

แฮแฮตเหมาจะเจ้าเงาะบ้ำ

เอน้ำกะทิหม่าไว้ในกะทะ

หมื่นเข้าเอามาแต่ไหนหนอ

มาปะหม่มแม่ไมเอาอีกเหงาโง

ในหมูนี้มีผู้ใหญ่ที่ไหนหนอ

ตาหมีไปซื้อหมีที่เจ้มา

ตอนที ๒

แม่หนูจ๋า ชี้นิ้วใหม่ทีไหนมา

ใหม่เก๋าทรีนิ้วชี้มาขอดู

ทำไมใหม่นี้ไฟไหม้

เจ้าชี้ให้มา เขาไว้ทรีนิ้วจ๋า

หนูมาทว่า เขาเราจะไปชี้หมี

วิทยาละกำทำทีจะดีใจ

แม่หย่าไปหาเถ้าแก่หยุทรีจะ

เถ้าแก่หยุให้แม่หย่าไปชี้เต้า

ผ้ากำมะยี่นกกิตลาให้ยาหยี

โยเจ้าเมาสุราทำหน้าเหย

มาเย้าเหยเขาทำไมไม่พอที

หน้าผ้าเจ้าเราดูรอร

น้ำยาได้ยี่ทว่าเจ้าหย่าทำ

ไฟที่นิ้วทรีหยุ

ชี้นิ้วทรีทว่าเราได้เก้าห่อ

ทีล้าเหวมีสีไฟทำไมหนอ

เอ็ดตาลอโยเจ้าเหยาเหยามา

ไหนเล่าเจ้าหล่อหม้อไล่เหล้า

ไม่ปะเจ้าผ่าทีจะแบหลา

ผ้านี้มีระคาหลาละเท่าไร

ตอนที่ ๓

ดูดาโตได้เหล่าที่นำดู
งูเกาซีมาไปได้กำหลิ
หย่าหล่มผู้ใหญ่มะเจ้าหนู

ดาเหล่ดอะไรไม่รู้แน่

วารีไหลหรีเข้าเล่าหม

เจ้าทำอะไรดูใหญ่

เราซีผู้มาหัวโหลให้ตาหล่า

ข้าจะซีเกาเหลาที่ถ้ำแก่

เจ้าเหล่านี่ไซ้หล่าเผ่าผู้ดี

ทำเหลาะและมาข้าเหละเนื้อ

ผู้ใดหนอเอารำเราไล่ได้หม

ไทหล่าว่าไล่ได้เราไม่เข้าใจ

ไม่ว่าใหญ่ไปหนานะนี้หนอ

ข้าว่าเหวใจมาในวารี

ยี่หวาพีจะไปหรีไม่จะ

แม่ข้าหรีนี้เขาเอาไม้อะไรทำ

ผู้ใหญ่ที่เก่าที่ตู่แห

ไปไม้หนานพะยุมาดูหัวไว

แม่หย่าจำทำไมไม่ให้ย้ายู

ตาหวาหาดูเหวมาให้ข้า

อ่านจบแล้ว

อาจารย์ต้องสอนให้ศิษย์เขียนให้ถูกต้องตามคำพูด

นิทานคาหละ อะตาหลั

๑ เวลาเช้าคาหละไปไล่เลื้อในน้ำไปปะหม ตาหละ
 เอาไม้ตีหมสี่ห้าทีหมบ้าหนีเข้าป่าไป ตาหละไล่
 หมบ้าไปแล้วอยู่ พอตาหลัมาหาเข้าได้แต่ถ้ำมา
 ลีทัว ตาหลัปะหมบ้าเอาไม้ตีหมบ้าไว้ ตาหละ
 ไล่ไปปะตาหลัเอาหมไว้ ตาหละว่าหมบ้าไล่มา
 ทำไมเจ้าเอาหมบ้าไว้เล่า ตาหลัว่าเจ้าจะมาตู่
 เร ไม่ให้ ตาหละว่าหมบ้าไล่ตีมาเจ้าก็รู้
 ทำไมเจ้าจะไม่ให้เราเล่า ตาหลัว่าเราตีได้
 ทำไมเจ้าจะเอาไป ตาหละก็เข้าเอาหมที่ตาหลั
 ตาหลัไม่ให้เข้าไปยี้มา พอตาหลัทำไว้เข้ามาปะ

นิทานตาหละ กะตาหล่า

ตาหละว่ากะตาหลว่า เน๊ะตาหลอ ถ้า
 เจ้าชำระหนี้ได้เข้าได้ ข้าจะเอาชาตมุนให้เจ้า
 แต่ตัวหมุข้าจะเอาไป ตาหลกแลไปปะตมุน ดีใจ
 หวังเราว่ากะตาหละตาหลว่า แะแะเจ้าหย่า
 ทำไว้เว้ข้าจะชำระให้ ตาหลกักพาตาหละ
 ตาหล่าไปบ่อน้ำ ตาหลว่าเจ้าเอาหมูไว้ที่เรานี้
 เจ้าดำน้ำไปในบ่อ ถ้าผู้ใดดำน้ำอยู่ได้ข้าจะให้
 หมุ ตาหละกะตาหล่าดีใจ จะเอาแพชนะนะ
 ตาหละกะตาหล่าก็ไปดำน้ำหยู่ในบ่อ ตาหละดำน้ำ
 หยู่ชั่วไม่ได้ก็ชุกคามา ตาหลว่าเจ้าดำไปสิ
 ตาหล่าจะมาปะเข้า ตาหละก็ดำน้ำไป

นิทานตาละ กะตาทล้า

ตาลล้าดำน้ำหยุ่ง้าไม่ได้ก็ชุกอมา ตาลลว่า
 ดำไปชี่ ตาลล้าก็ดำน้ำไป ตาลลอให้
 ตาลละกะตาทล้าดำน้ำไป ดำมาได้สั้วหาวะ
 พอลตาลลชุกอมา ตาลลว่าเจ้าดำน้ำหยุ่ง้าไม่ได้
 เจ้าก็จะแพ้ตาลล้า เจ้าหนีเข้าไปหยุ่งในบ้ำนี้ ตาลล
 เชื่อกำตาลลก็เข้าไปหยุ่งในบ้ำ ตาลล้าดำน้ำหยุ่ง
 ไม่ได้ก็ชุกอมา ตาลลว่าเจ้าดำน้ำหยุ่ง้าไม่ได้
 เจ้าก็จะแพ้ตาลล มาเถอะเจ้าหนีไปหยุ่งที่เขาน
 ตาลล้าเชื่อกำตาลลก็ละบ่อไปหยุ่งในพูเขา ตาลล
 แลตุ้วว่า ตาลละกะตาทล้าเข้าบ้ำไป ตาลล
 ก็เอาหยุ่งไล่มาไปไว้เจ้าตาลล

คำอธิบายอักษรควบ

คำพูดในพาดไทย มีสำเนียงควบกันอยู่หลายคำ
 ดังคำเหล่านี้ คือ ขยำ กล้า แคะ เป็นต้น จึงต้อง
 มีลัทธิเขียนหนังสือประสมตัวอักษร สำหรับอ่านให้เป็นสำเนียง
 ควบกัน ลูกต้องตามคำพูดเหล่านั้น คำพูดพวกนี้
 ที่เรียกว่าคำอักษรควบนั้น เพราะมีพยัญชนะเป็นตัวเจ้าของ
 ๒ ตัวด้วยกันในคำเดียว อ่านออกสำเนียงด้วยกันทั้ง ๒ ตัว
 ผิดกับลักษณะอักษรนำที่เรียนมาแล้ว เพราะอักษรนำไม่ต้องอ่าน
 ตัวนำไปปรากฏ แต่อักษรควบนี้ ต้องอ่านตัวนำหน้าด้วย
 พึงสังเกตตัวอย่างดังนี้ ตัว มอ เอา ห นำ อ่านว่า หมอ
 เป็นแต่เสียงตัว ม สูงขึ้น มิได้ปรากฏเป็นสำเนียง ห เช่นนี้เป็น
 คำพวกอักษรนำ ถ้าแลตัว ม เอา ห นำ ต้องอ่านว่า สมอ
 ปรากฏ สำเนียงตัว ล ซึ่งเป็นตัวหน้าใหญ่ด้วย เช่นนี้
 เรียกกันว่าคำอักษรควบ เพราะเหตุที่ผิดกับพวกคำนำ
 ดังอธิบายมานี้

ลักษณะเสียงที่จะอ่านและผันคำอักษรควบทั้งปวง เอาตัว
 พยัญชนะที่ใหญ่นำเป็นหลักตัวเดียว ถ้าตัวพยัญชนะที่ใหญ่นำ

คำอธิบาย ยักขรควบ

เป็นอักษรอย่างใด พยัญชนะตัวที่ความอยู่หลัง ก็เป็น
เสียงเสมอตัวน้ำ แลเห็นรวมอยู่ในตัว เหมือนกับ
ผันตัวหน้าตัวเดียว ดังตัวอย่าง ฟังเข้าใจดังนี้

ตัว ข อักษรสูง ควบกับตัว ย อักษรต่ำ อ่านว่า ขยอ
เสียง ย สูงขึ้น เสมออักษรสูง เพราะตัว ข ที่อยู่หน้าเป็น
อักษรสูง แลมันเป็นอักษรสูง ตามตัว ข ที่อยู่หน้า
เป็น ขยอ ขย้อ ขย้อ ดังนี้

ตัว ก อักษรกลาง ควบกับตัว น อักษรต่ำ อ่านว่า กนอ
เสียง น คงอยู่ เพราะอักษรกลางที่อยู่หน้า ถ้าไม่ได้
ผันวรรณยุกต์ ก็อ่านเสมออักษรต่ำอยู่เป็นปกตินั้น เมื่อผัน
ต้องผันเป็นอักษรกลาง ตามตัว ก ที่อยู่หน้า เป็น
กนอ กน้อ กน้อ กน้อ กน้อ ดังนี้

ตัว ค อักษรต่ำ ควบกับตัว ย อักษรต่ำด้วยกัน อ่านว่า
คยอ คงเป็นเสียงอักษรต่ำ ผลมันก็เป็นอย่างอักษรต่ำตาม
ตัวหน้า เป็น คยอ คย้อ คย้อ ดังนี้

๑ ลักษณะอักษรควบ ให้อ่านแลผันตามแบบที่ต่อไป ดังนี้

อักษรควบ

ชนะ ชนา ชน่ำ ชนั้ ชนิ ชนี ชนึ่ ชนั้ ชนึ่ ชนึ่
 ชนึ่ ชนึ่ ชนุ่ ชนุ่ ชนุ่ ชนุ่ ชนะ ชนเ ชน่ ชนั้ ชนั้
 ชนเ ชน่ ชนั้ ชนั้ ชนเ ชนเ ชน่ ชนั้ ชนั้
 ชนเ ชนเ ชน่ ชนั้ ชนั้ ชนั้ ชนั้ ชนั้ ชนั้
 ชนเ ชนเ ชน่ ชนั้ ชนั้ ชนั้ ชนั้ ชนั้ ชนั้
 ชนเ ชนเ ชน่ ชนั้ ชนั้ ชนั้ ชนั้ ชนั้ ชนั้
 ชนเ ชนเ ชน่ ชนั้ ชนั้ ชนั้ ชนั้ ชนั้ ชนั้

อักษรกลางควบ

๑ กณะ กณา กน้า กนั กน้า กนั กนั
 กนั กนั กนั กนั กนั กนั กนั กนั กนั กนั กนุ
 กนุ กนุ กนุ กนุ กนุ เกณะ เกณ เกนั เกนั เกนั
 เกนั เกณะ เกณ เกนั เกนั เกนั เกนั โจนะ โจน
 โจน โจน โจน โจน เกณะ กนอ กน่อ กน้อ กน้อ
 กน้อ กนัวะ กนัว กนัว กนัว กนัว กนัว เกนิยะ
 เกนิย เกนิย เกนิย เกนิย เกนิย เกนิอะ เกนิอ เกนิอ
 เกนิอ เกนิอ เกนิอ เกนิอะ เกนิอ เกนิอ เกนิอ
 เกนิอ โจน โจน โจน โจน โจน โจน โจน โจน
 โจน โจน เกณา เกน้า เกนั เกน้า เกน้า กน้า กน้า
 กน้า กน้า กน้า

อักษรต่ำ

คนะ คนา คนำ คนั คนิ คนี คนี้ คนี้ คนี้ คนี้
 คนี้ คนุ คนฺ คนุ คนฺ คเณะ เคน เคนเ คเณ้ แคนะ แคน
 แคนเ แคนเ โคนะ โคน โคนเ โคนเ เคนาะ คนอ คน่อ
 คน้อ คนัวะ คนัว คนัว นัว เคนีย เคนีย เคนีย
 เคนีย เคนือ เคนือ เคนือ เคนือ เคนือ เคนอะ เคนอ เคน่อ
 เคน้อ โคน โคนเ โคนเ โคน โคนเ โคนเ เคนา เคน่า
 เคน้า คน้า คน้า คน้า

คำพูด

๑ ขยะ ขย่ำ ขย้า เขย่ำ เขยาะ ขน้า เขมำ
 ขมำ ขลา โขน โขมา โคลย์ โคล ขี้โคล ขี้เยา และ
 นวี แหว โทง ถลา ถล่ำ ผะ โผะ ผา ผดู
 แหยอ แหยะ โสณ เสนาะ ดะ เลนช ส่น้ำเลนค
 ลมอ ลมี เลมอ แลม ฐแลม แลมเทล แลยะ ลว้อแลว
 ลรุสระ ลลา เลลา ลละ ลวา ลัว ลวะ กลี โกล
 กล้ำ กตะ โกล์ กลอจี เกลาเปา เกวำ เต่าตุน ไตล
 คำประ ปร่ำ อล่ำไธล เอลีย เอลย แยะ เคยอ แข้ง
 เขนาะ ขนี ชนะ หน้ำชลา เวือชลา ชวา แหว ทุน
 ร้ำแพย เทยอ เทลาะ พดู เทล พงะ พงา อำพนำ
 พวำ พยุ เพรอ พลี ไพล เพลอ อำพวา ไม้พวา ฯ

ปรัลคมคำพูด

ตอนที่ ๑

เอาขย่ะนี้ไปเทโนม่อ
 หย่าขย่ำเนื้อขำนี้จะขำ
 มำนี้ชี้เขย่าเราไม่ชี้
 หย่าขแนะเข้มาขำไม่ให้
 พ่อแม่ว่าขน้ำไม่จำไว้
 แม่หนูจำที่ไรหน้าเขมาเลอะ
 โดนเจ้าไม่จำคำพ่อแม่
 หย่าละใจให้ฉล้ไปหาขัว
 ฝ มี นี ญ ญ ญ ญ ญ
 ฝ ใจดีมีอะไรให้เฉลีย

มะลายู ฝู ฝู ฝู ฝู ฝู
 แล่นนี้ ที่เฉลาโมโลว
 โถงไม่จำเวลาเข้า
 ไปไหนหย่าโกลไปแซช
 หย่าฉล้จะฉล้ไปตำตอ
 ฉล้ตัวไม่แพ้พ่อแก่ได้
 ทำไมเจ้าโผผมาที่เรา
 ผะยอหน้ามาดูพอรู้ได้
 ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ
 ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ
 ผวาไปโยผงะพะผผ

ตอนี่ ๒

โผงะหัวแลดูพอรู้ ได้

ที่นาบ้าเขาวามีไม้โสน

เสพว่าลำน้าเสนาะหู

คำหารนี้จะนำไปเล่นอ

ผู้ใดเล่าที่จะนำล่นาเล่นอ

ที่ไหนดเล่าเขาวามีลมีลมอ

จะลเมอตัวไหนดไก่อ่คู้

ลวาไต่ไม้แลลว

ตามีนี้ที่ดูดูหน้าแลยะ

เจ้าให้ลลาฟี่คำฟี่จำได้

ไม้ลละท่ากะมะไซ้ไม่ได้

ลละละให้เขาหาเอาใหม่

ไม้เสลามีลวที่ไหนดบ้า

โง่เง่าทำลง่าไม้หน้าดู

ไหนดเล่าหน้าเขาดูเมามัว

บี่ไหนดนี้ดีมีมีไหนด

ไม้โสนนี้ไหนดดูไม่เบา

ขม้ำเข้าคำใหญ่ดูไม่ดี

เขาหาข้อกะดีลมีอ่า

ปุ่นแลมไต่ไม้แลมแลระตะ

ตอนที่ ๓

ลมอเทลไบระแลมแลโลว	มีละไวในแม่น้ำ
เอาใบลมอกะแลมมาขยำ	เอากาน้ำไปโกล้งดูให้ ดี
ที่นี้ มีขยะระตะหนอ	เอาใบกล่ำมาขยำกะเนื่อหมู
ละเหล่านนี้ เขาก็ใช้ได้ทั่วไป	รำแหยล่ำกละไม่ ละใจ
แม่หนูนี้ บิดลูขำ รู้แม่	ดูเหว่านี้ คำบ่าวว่า เกว่า
มานี้เห็นะดูแทนในบ่อน้ำ	โกล้ง.เราจะเอาโล่กลองจี
ดูวี่ ลีหนำ รู้ ว่าเมา	เกลาเปามี ที่ไหนเจ้าไปดู
ยาหยังลละฟีนทำไม	เต่าตนุ เวลาคำดำน้ำหนี
ที่ปลวี่ มีพูเขาเรากี่ รู้	คำคำนี้มี ไตลให้ มาดู
เจ้าปะผี โยผวาหนีมาเล่า	คำประเราจะจำไว้ทำไม

ตอนที่ ๕

ชีโธมาโอล์ไว ไ้พอ เวือชลาอยู่ทีนาเอลอใหม่
 ปะยี่หวาทำละไมใจเอลีย ราแทยแลดูรู้ว่าดี
 ทำไมเจ้าเผ้าแข็งแลดูเขา เจ้าเทละขาทำไมไม่พอที่
 เอมมีเคาะไม้ชนะเยาะโย ผักตุเจ้าไม่ปะละไวโย
 ทำไมเจ้าทำผะยอเทยอใจ ข้อที่ข้าอาพนาไว้ ทำไม
 เอมมีคี่เข้าที่ตาหน้าแลยะ พมาหนีพะ บูลู้ไม่ได้
 ทำไมเจ้าจ่อเข้าแคยะขำ แม้พยุใหญ่มาให้ ราโม
 เราจะไปตู่ทนีที่ บ้ำใหญ่ ไข่ตู่เรานี้มีเพรือ
 ที่หน้าชลา มีขยะเราละได้ย เอาหัวหมูไปพลีเจ้าพลี

นิทานอาจารย์ลอนคิษฐ์

๑ เจ้หนูเราจะว่ากะเจ้ เจ้จำใส่ใจไว้
 ถ้พ่อแม่ ว่าอะไรกับเจ้ เจ้หย่าดีถี่ใจมานะ
 คำที่พ่อแม่ ว่ากะเจ้ เพื่อจะให้เจ้ละชั่วหาดี
 ถ้เจ้ทำอะไรไม่ดี พ่อแม่รู้ ก็จะไม่ใจ
 ถ้เจ้เชื่อคำพ่อแม่ จำคำพ่อแม่ใส่ใจไว้
 ไม่ทำชั่วทำแต่ที่ดี พ่อแม่รู้ก็จะดีใจ พ่อแม่
 นี้พอใจจะให้เจ้ได้ดี ถ้พ่อแม่ ว่าอะไรกะเจ้
 เจ้หย่าไกลทำไขหนูให้พ่อแม่ เสียใจ ถ้พ่อแม่
 ดุร้ายนำเจ้ เจ้หย่าต่อคำทำเทละ แม่ เจ้จะ
 ดุอะไรก็ดูให้รู้ ว่าดีหรือชั่ว รู้อะไรก็ให้รู้ทั่ว
 จะแก้ไขข้อไรก็ให้ใสเณนาะดู แม่ ใจซื่อ

นิทานอาจารย์สอนศิษย์

ก็หย่าเซอะทำเลอะละ ผู้ใจดีแต่ไม่รู้ดีรู้ชั่ว
 เขาวาซีเซอะ เจ้าจะไปมาหาสู่ ก็ดูแต่พอดี
 ผู้ที่ใจดีรู้ดีรู้ชั่ว มีใจเลมอหฺยู่ เขาวาผู้ดี
 เจ้าจำจะเลอะหา ถ้าเจ้าปะก็หย่าดีละเล็ยะ
 จำไปมาหาสู่เขา เขาจะได้ชี้ดีชั่วให้เจ้ารู้

คำนำอักษรกล้ำ

- ๑ ในภาษาไทยยังมีคำพูดโบราณชนิดหนึ่ง คล้ายกับอักษรควม ข
 ที่เวียนมาแล้ว ผิดกันแต่ อ่านตัวพยัญชนะที่เพี้ยนเจ้าของท่ง ๒ ตัว

อักษรกล้ำแจกให้อ่านแลผันต่อไปดังนี้

เสียงสูง

๑ ขระ ขรา ขร่า ขร่า ขริ ขรี ขรี ขรี ขรี
 ขรี ขรี ขรี ขรุ ขรุ ขรุ ขรุ เขระ เขร เขร เขร
 เขระ เขร เขร เขร ไขระ ไขร ไขร ไขร เขระ
 ขร่อ ขร่อ ขร่อ ขรวะ ขรว ขรว ขรว เขริยะ เขรีย
 เขรีย เขรีย เขรือะ เขรือ เขรือ เขรือ เหวระ เหวอ
 เหวระ เหวอ ไขร ไขร ไขร ไขร ไขร ไขร ไขร เหว
 เหวา เหวา ขร่า ขร่า ขร่า ขร่า

ระ

เกร เกร้ เกร้ง เกร่ง
แกว้ โกวะ โกว
กร๋อ กร๊อ กร๊
กรั้ว เกรียะ เกรีย

[illegible]

เสียงต่ำ

๐ กระ ครา คร่า คร่ำ คีว คิว คืว คืว คืว คืว
 คืว คืว ครุ ครู ครู่ ครู้ เคะะ เคะ เคว้ เคว้ เคะะ
 แคะ แคว้ แคว้ ไคะะ ไคะ ไคว้ ไคว้ เคะาะ ครอก
 คร้อ คร้อ ครัวะ ครัว ครัว ครัว เคะียะ เคะีย เคะีย
 เคะีย เคะือะ เคะือ เคะือ เคะือ เคะือ เคะือะ เคะือ เคว้อ
 เคว้อ ไคะ ไคว้ ไคว้ ไคะ ไคะ ไคว้ ไคว้ เคะา เคะ่า
 เคะ้า คร่ำ คร่ำ คร่ำ

วะ

คำพด_๒

ขรุ ขระ ขรว์ ขลา ลาขลา ขลู่ ไบขลู่ เขลอะ ขละ
 เขลา ขวา แขวง ไขว่ ไขว้ เขว ขว้า ไม้เขว
 ผละไป หน่อผลิ ผลุ ผลู แผละ แผล ไม้ผล แผละ
 แผละ ผลอ ผลัวะ ผลัว แผลอ กระแล กระ
 ตะกร้า กรี กรุ กรู เกร แกร เกราะ กรอ
 ตะกร้อ เกรอะ ไกร กร้า กรอ เข้ากรู กรูไป
 เกรไป แคนเกร ไบไกร ไข่กระ จะกละ กล้า ใจกล้า
 กลี กละ พระเกล เกลา กลี๋ยา กลัว เกลอ เกลือ
 ไกล ไกล้ ไกล่เกลี้ย มะเกลือ เกลา เกล้า กล้า
 มะกล่ำ กล้า กว่า ไกว ตราฐ ตรา ตระหนี่ ตรี
 ไม้ตรี ตรุ ประจํา ประกำ ประจําน้ำ ประตู่ ปร้า
 ปรี ปรี

คำพูด

ไบปรี่ ปรี เปรี เปราะ ปรีอ ปรุ ไม่ปรุ เปร แปร
 เปรีย เประะ ปรำ ปลา เปลา ปลี เปด แเปด ปล้า
 ไม่เปล้า ปลาทุ ปลีกล้ำ ไปล่แปด เป็ลีย ครา ครี
 ครุ ครุ ครู่ แคร่ ไม่ตะคร้อ ครว ไคร ไคร่ ตะไคร
 เครา เคร่า น้ำครำ คร่ำ กระ คลา ไคล คดี คดี
 คลอ ไคลคลา คลำ คล่ำ พระ พรำโต้ ผำแพร ไพร
 ไพร เพราะ กะเพรา สะเพร่า พรำ พร่ำ พล่ายำ
 ไบพลี พลี พลุ พลุ โพล่ โพล่เพด เพาะ พล้อ
 เพ็ลีย เพ็ลีย ไพล ไพล่ เพลา พล่ำ

ประณมคำพูด

ตอนที่ ๑

ด้ มีคนขึ้น ขรุกระไม่ นาดู
 พระผู้เถาขาวำขร้ตาบู้
 คำขล่าวาเลื่อเจือคำใคร
 ที่ ล่าขลาไกล์เทดมีนาเกลื่อ
 ไม้ขลู่ ไครคละกะไม้เขวำ
 ใบขลู่กะตะ ไคร้ไถ่น้ำชา
 ลระเขลอะขละตะไคร่น้ำ
 ผู้เขลาเนาใจทำไผด ฝด
 คว้อะไรไม่ได้ ไซ้ มีขวา
 ทำไถดไขว้ เขวมาเขวะขำ

ทำไขว้ไขว้หนำให้ขำเก้อ
 เหาไม้เขวำทำแคว่แลดูดี
 ไยลละผละไปไม่ให้ รั
 มะลื่นนี้หน่อผลามาใหม่ ใหม่
 ไครดีครุผละผลุลุไป
 ดีมีแผละแผละแผยะหนำ
 โผดมาซิเราจะดีให้ มีแผล
 อะไรให้ ซี้ว่าแผละแผละ
 ไครเคาะผาโผดหนำผล
 ผลเรอผลผลโผลไปซี้เลื่อ

ตอนที่ ๒

กระลามากระแลแล้วหาปลา	น้ำปลาเประอะไรกระระไว้
กระนี้ ใครเอาได้ ในตะกร้า	ใบไกรนี้ ใครจะเอาก็เอาไป
หมู กระบี่ ตูพาตีสู้ กระบี่	เหล่าจะกละหย่าคละเคลีย
ผีกระลี้เข้าไปอยู่ ในกระช	ผู้ใจกล้าไม่น่ากลัวผีจะกละ
ใครเล่าเอาไม้ผุมากรุดา	เอาตะไกรนี้ไปไว้ ในกลี
เซ้กรู กรูมาหน้าเกล	เจ้าหนูนี้มีเกลละดูแคละเตี้ย
เกลอเกร่อกราฟมาโย.จำ	ผี ไม่มี ใครว่ามีผีจะล่อ
เข้รวีทำไมไม่ได้เกราะ	ใครกล้าฝึกกลัวไม่ ยั่วเย้า
น้ำฟ้าพรำหย่ากรำเกร่อ	ที่นาข้ากล้ามี่จำดีเกลาะ
ตะกร้อนี่จะใคร่เอาไว้ตะ	เกลอที่นาเกลื่อไม่กลัวใคร

ตอนที่ ๓

เกลือกเกลื่อน ไม่ไกลใกล้เกล
 ไม่มะเกลือกเกลาคูเปลา ตา
 เราใกล้เกลือกไม่เสียเกลือก
 โมลีนี่ ใครเกล้าเราไม่รู้
 หน้าผ้านี้ ใครกล้ำดูขำดี
 มะกล้ำทำยาตาตำราหมอ
 เปลั่นเจ้าไกวให้ วมี่
 ผู้ใหญ่ใจซี้คือตราทุ
 เอาตรานี้ไว้ตีประจำซี้
 ตริดูคำไหนใช้ไม้ตรี

ใครทำชั่วเอาตัวไปไล่ตรู
 ที่ ประตู่ใครอยู่ดูประจำ
 ไม่ประตู่ปะกำทำให้หนา
 ประดาน้ำดำน้ำคลำหาปลา
 น้ำในไหไล่เกลือกเชื้อให้ ปรา
 ผัวแพร่น้ำขำดูปริตริให้ดี
 น้ำในไหไหลปรีทีจะรว
 ที่ใบปรีเประดูเลอะละ
 กระลาปะกระบี่หนีปรีไป
 ไม่ปรีใบปรีดูเประปะระ

ตอนที่ ๔

เปรใจให้ พี่เล้าเผาหัวใจ
 เจ้าเปรคำปราฟี่ ว่าหนีหน้ำ
 ไม้เปล้าดูเปล้าเฉลาตา
 ทำไมเจ้ามาปล้าให้ ข้ามี่
 เรือเปลี่ยเรยนน้ำจะขว้าแท้
 กะเพราใบไลวดูไปด่แปด
 ปลาทุทำไมไม่ลู้ปลากู้เรา
 ครานี้เราจะไปไหว้พระครู
 เราจะทำก็ได้ ไม่ ครี่มี
 ครุ่นทำไมปรุตุครุกระ

ทำไมเจ้าเอาอะไรครู้กะลา
 แม่แคว้นี้ ใครเล้ามาเอาไป
 หมีปะไม้ ตะคร้อที่พอใจ
 เข้ากรุ่นจะไปบ้าหาใครเคื้อ
 ที่ครวมีตะใคร่ ใครจะเอา
 ไม่มี เคว้าเอาแควที่ ไว้ไหน
 หน้ำเจ้าเควาเควอะตุครุกระ
 น้ำคร้าได้ครวไฟใครมาเอา
 เจ้าเหล่านี่ดีคลี่มี มีคร้า
 ใครเอาผำในกุดีมากลี่ยละ

ตอนที่ ๕

คลำอะไรไม่ไคลคลา

หน้าเจ้าทำไมดำดูลำมัว

ผัวแพร่นี้ขอให้พี่ พอชญาหน้า

คำว่าพระพระนี้หยุที่ ไหน

แม้ ว่าใครไหว้พระใจจะดี

เข้าไพรหย่าสละละพราได้

ผัวแพร่นี้มีแพร ไม่ผ่าชี้

กะเพรานี้มีใบไพรใบโลว

คำเลณาะเพราะลี้เนื้ดำใคร

ผู้มีนี้ไม่ใช่ครู ดูสละเพรา

หน้านี้ น้ำฟ้าพราดุดพราพรู

หาเนื้อปลาปลาอย่ามาทำพลี

พอโพล์เพล้หาพลูไปดุดลู

ผัวแพรเพละนี้ใครเลาะ

แม้ เพลี้ยมาในเข้ากล่า

เรือใครนี้ มีแต่เลาเพลาไม้ มี

ไม้กะพ้อ มาทำพล้อข้าท้อใจ

ข้าเพลี้ยขาทาไหลให้ ข้าที่

เราว่าเจ้าโยเจ้าทำไมล้เผล

ทำสลดพลอดผลอดหน้าหยุ ตามนี้

อ่านจบแล้วอาจารย์ต้องบังคับให้ศิษย์เขียนให้ถูกต้องตามคำพูด

นิทานกรล่อนศิษย์

๑ นี่นะเจ้าเราจะไขข้อที่เจ้าจำจะรู้ ถ้าเจ้าจะเล่าะ
 หาญ ที่มีเผ่าผู้ดีไซ้ เจ้าก็จำจะรู้ ก็ วิทยาผู้ ดีผู้ชั่ว
 ถ้าเจ้าไม่ รู้กิริยาผู้ ดี ผู้ชั่วไซ้ เจ้าก็จะไม่รู้ว่ใคร
 ผู้ดีใครผู้ชั่ว กิริยาผู้ช้วนนี้จะทำอะไรก็เผาเรา
 เผาเขา จะว่าอะไรก็ว่าแต่คำที่เผาเราเผาเขา
 จะดำหรือะไรก็ตีในข้อที่เผาเราเผาเขา ก็ วิทยา
 ผู้ช้วนนี้จะทำอะไรหรือจะว่าอะไร หรือจะดำหรือ
 อะไรก็เผาตัวเขา หาไฟมาไล่ ตัวแลทำให้เรา
 เผาหัวไปในผู้ที่ ไซ้ตัวเรา คือผู้ ช้วนนี้มีใจชั่วไม่ชี้
 สอพลอเล่าะหาดีไล่ตัวหาชั่วให้เขาผู้ ไซ้ ตัว นี่แท้นะ
 เจ้ากิริยาที่เราว่ามานี้ คือกิริยาผู้ชั่ว กิริยาผู้ดีนี้

นิทานครูลอนคิษย์

จะทำอะไรก็ทำแต่กิริยาที่ ไม่เฒ่าเราไม่เฒ่าเขา จะว่า
 อะไรก็ว่าแต่คำที่ ไม่เฒ่าเราไม่เฒ่าเขา จะดำทริ
 อะไรก็ดำทริแต่ข้อที่ ไม่เฒ่าเราเฒ่าเขา กิริยา
 ผู้ดีนั้นจะทำอะไรหรือจะว่าอะไร หรือจะดำทริอะไร
 ก็ไม่เฒ่าตัวเราตัวเขา มีใจดีเสมอ ทำ
 ให้ใจชุ่มทั่วหน้าในผู้ที่ใช่ตัว นี่แหละเจ้ากิริยา
 ที่เราว่ามานี้ คือกิริยาผู้ดี กิริยาผู้ชั่ว
 ผู้ดีที่เราว่ามานี้ เจ้าจำจะได้ใจไว้ ไป
 เมื่อหน้าเจ้าจะได้รู้ว่าผู้ดีผู้ชั่ว เมื่อเจ้ารู้ว่าผู้ชั่ว
 เจ้าจำจะหนีให้ไกล หย่าเข้ามาใกล้คลอเคลีย
 คละเขา ถ้าเจ้าเข้าใกล้เคลียคละกะผู้ชั่ว ๆ

นิทานครูสอนศิษย์

ก็จะพาเจ้าให้เสียชีไป พ่อแม่ก็จะซ้ำเสียใจ
 ดีเจ้าว่าเจ้าชั่ว เพราะฉะนั้นเจ้าจำจะหนีให้ไกล
 ผู้ชั่ว เมื่อเจ้ารู้ว่าผู้ดีเจ้าจำจะเท่าไถ่ ปราไล
 ให้มีไมตรีไว้ ถ้าเจ้าได้เข้าใกล้ผู้ดี ๆ ก็จะทำให้
 ให้เจ้ามีชื่อเสียงว่าเจ้าดี พ่อแม่ก็จะดีใจได้หน้าตา
 เจ้าหนูเหล่านี้เมื่อดูเข้าใจในกวียา ผู้ชั่วผู้ดีที่ว่า
 มานี้ก็จำใส่ใจไว้ ะ

กระทรวง
ธรรมการ

หน้า	บันทึก	คำว่า	อ่านว่า
หน้า		คำสาพิมพ์การ	คำสาพิมพ์การ
๑	๑	ไวยิน	ไวยิน
๒	๒	นัดปราช	นัดปราชญ์
๔	๒ } ๓ }	โกโก	โกโก
๕	๕ } ๖ }	ไซไซ	ไซไซ
๖	๗ } ๘ }	โคโค	โคโค
๑๒	๑๔	เลา	เลาะ
๑๓	๑	ลอ	เลอ
๑๓	๒	ว	วู
๑๔	๖	เทา	เท
๑๔	๗	แตะ	โท
๒๒	๗	ตะใบ	ตะใบ
๒๖	๕	พูเค	พูแค
๓๔	๓	เจะเจเจ้	เจะเจเจ้เจ้
๔๕	๑๑	ม่	ม่อ
๔๕	๑๒	ยัว	ยัว
๔๕	๑๒	แ	เ

หน้า	บันทึก	คำว่า	อ่านว่า
๔๖	๑	ถั่ว	ถึอ
๔๖	๙	ซู่ซ่า	ซู่ซั
๔๘	๖	โอบเจ้า	โอบเจ้า
๔๙	๕	อะบู	อะบู
๕๑	๖	ไล่ล่า	ไล่ล่า
๕๑	๙	มีเจ้า	มีเจ้า
๕๔	๕	โลโว	โลโว
๕๔	๑๐	คโด้	คโด้
๕๕	๑๑	ซีเท่า	ซีเท่า
๕๙	๓	ไฟ ตี	ไฟ ตี
๕๙	๑	เซ้าเซ้า	เซ้า เซ้า
๕๙	๓	นิแพ้	นิแพ้
๕๗	๓	สรวา	สรวา
๕๕	๙	ทอละละ เตะละ	ทอ ละละ เตะละ
๕๕	๙	เมอาเซอะละ	เมอาเซอะละ
๖๙	๒	คี่เท่า	คี่เท่า
๖๘	๒	พัวไร	พัวไร
๗๕	๕	วาเกะ	วาเกะ
๗๖	๔	โลโว	โลโว
๗๖	๖	พังกา	พังกา
๗๘	๙	คัมมิ	คัมมิ
๗๘	๑๐	มัมมิ	มัมมิ

หน้า	มี.ที่	คำว่า	อ่านว่า
๘๘	๕	หมาเข	หมาเข้า
๘๘	๘	ทญ	หญ่
๘๘	๑๐	ระคา	ราชา
๘๐	๑๐	เหลาะและ	เหลาะแหละ
๘๐	๘	เก้อ	เก๊า
๘๕	๑	พาลา	ภาษา
๘๐๐	๕	แฉะ	แซะ
๘๐๓	๖	แฉะ	แฉะ
๘๐๓	๘	ยาย	ยาย
๘๐๓	๑	ไฮ	ไฮ
๘๐๕	๒	ก๊อ	ก๊อ
๘๐๕	๑๐	หะ	หะ
๘๐๕	๖	หะ	หะ

๑. หมาเข หะ เขะ ในปาก, หะ, หะ, หะ,
 หะ, หะ, หะ, หะ, หะ, หะ, หะ, หะ,
 หะ, หะ, หะ, หะ, หะ, หะ, หะ, หะ

